ЭТЭДЭЭ МҮНХЭ АГУУЕХЭ РЕВОЛЮЦИОННО ҺУРГААЛ— АРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМ МАНДАХА БОЛТОГОЙ!

1964 оной Майн 1-дэ зорюулһан КПСС-эй ЦК-гай Уряануудһаа

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 96 (10464) | 1964 оной апрелиин 22, среда | Сэн 2 мүнгэн

В. И. ЛЕНИН. РСФСР-эй габьяата ажал ябуулагша П. Васи... зураг. ТАСС-ай фотохронико.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 94 жэлэй ой мүнөөдэр гүйсэбэ.

ЛЕНИНЭЙ ҺУРГААЛААР

Мүнөөдэр Владимир Ильич Ленинэй түрэһэн сагһаа хойшо 94 жэл болобо. Коммунис партиин, Совет гүрэнэй үндэһэ һүүри табигша, марксизмын сэсэн мэргэн теоретик, уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй агууехэ вождь, бүхы дэлхэйн ажалшадай инаг багша Владимир Ильичэй арюухан алдар нэрэнь хүн түрэлтэнэй түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө мандажа байхаар алтан үзэгүүдээр аржытар һиилэгдэнхэй.

Бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ болоһоншье, боложошье байһан түүхэтэ түйлай ехэ хубилалтанууд Ленинэй нэрэтэй нягта холбоотой. Марксизмын агууехэ һургаалые шэнэ үедэ, шэнэ эрхэ байдалда шадамар бэрхээр хэрэглэһэн, үргэлжэлүүлһэн, дам саашадань гүнзэгырүүлһэн, баяжуулһан арюун нангин хэрэгээрээ Ильич айхабтар ехэ шэн габьяа, баатаршалга гаргаһан байна.

Ашата багша Ленин түрүүтэй Коммунис партиин ударидалгаар манай Эхэ орон дотор Агуу-ехэ Октябриин социалис революци илажа, хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэдэ бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанартай шэнэ үе нээгдэһэн байна. Октябриин революциин илаһанай ашаар манайда ленинизмын гайхамшагта туг доро, Ленинэй партиин хүтэлбэреэр шэнэ социалис общество хүн түрэлтэнэй түүхэдэ анха түрүүшынхеэ байгуулагдаа. Манай орон дотор коммунизм байгуулха гээшэ Коммунис партимнай агууехэ уг зорилго мүн гэжэ Ленин зааһан байна. Тиимэһээнь Советскэ Союзаймнай Коммунис парти Ленинэй һургаалаар коммунизм тээшэ совет арадаа шударгыгаар ударидажа ябана. Коммунис партиингаа сэсэн мэргэн хүтэлбэреэр совет араднай коммунизм байгуулгадаа үдэрһөө үдэртэ айхабтар ехэ амжалтануудые түйлажа, бүхы дэлхэйн ажалшадта гайхамшагта үльгэр жэшээ харуулна.

Түүхэтэ XXII съезд дээрэ баталан абтаһан Программа соогоо: мүнөө үеын совет хүнүүд коммунизмын үедэ ажаһууха гэжэ Коммунис партимнай баяр баясхалантайгаар мэдүүлээ. Энэ Программын нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлэгдэхэ байһанда совет хүн бүхэн үнэн зүрхэнһөө лаб этигэнэ. Партиингаа хараалһан иимэ нангин уг зорилгые бэелүүлхын тулада совет хүнүүд үүсхэл оролдолго гаргажа, шэн габьяатайгаар ажаллана. Һүр жабхалантайгаар коммунизм байгуулжа байхадаа, Советскэ Союзаймнай ажалшад бүхы оронуудай пролетаринарай урда, бүхы дэлхэйн ажалшадай урда өөһэдынгөө интернациональна уялгые дүүргэжэ байһанаа гүнзэгыгөөр мэдэрнэ. Мүнөө социализм капитализм хоёрой хоорондо экономическа мүрысөөн, экономическа тэмсэл илангаяа шангаданхай. Экономическа фронт дээрэ илалтануудые түйлахадаа, капитализмда эрид шанга сохилто үгэнэбди. Оронойнгоо экономикые, арадайнгаа ажахын али бүхы һалбаринуудые хүсэн түгэлдэрөөр хүгжөөжэ, арад зонойнгоо энхэ тэниглэн байдалые һайжаруулжа байхадаа, капитализмда орходоо социалис байгуулалтын булюу һайн байһыень, манай арадай эрхэ сүлөөтэйгөөр, зол жаргалтайгаар, хэзээ хэзээнэйхиһээ баян дэлгэрээр ажаһуужа байһыень бүхы дэлхэйдэ эли тодоор харуулнабди. Экономикоёо эрид түргэн хүгжөөһэнэй ашаар манай Эхэ орон түүхэдэ түрүүшынхеэ замбуулин худар зам нээгээ бшуу. Эдэ бүгэдэ хадаа капитализмын оронуудай ажалшадта түүхэтэ үльгэр жэшээ болоно.

Марксизм-ленинизмын һургаалай тон зүб, хүсэн түгэлдэр байһыень хүн түрэлтэнэй түүхын хүгжэлтэ элишэлнэ. Мүнөө үедэ түүхын хүгжэлтые дэлхэйн социалис байгуулалта, империализмда эсэргүүсэн тэмсэжэ байһан хүсэнүүд тодорхойлно. Түүхын хүгжэлтын гол шэглэлынь, гол удхань эгээл иимэл даа. Марксизм-ленинизмын бүгэдые илагша туг доро дэлхэйн олон түмэн ажалшад бата бэхеэр жагсанхай. Капиталис оронуудта хүдэлмэришэн ангиин революционно хүдэлөөн шэнэ шэнэ илалтануудые түйлажа байһаар. Эгээл түрүү анги болотшо хүдэлмэришэн анги хадаа бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы оронуудай таряашадые, бүхы ажалша зониие эб найрамдалай түлөө, демократи болон социализмын түлөө тэмсэлдэ зоригжуулан жагсаана. Дэлхэйн социалис байгуулалта, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн, дэлхэйн национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн нэгэн нягта холбоо барисаатайгаар, нэгэдэмэл фронтоороо эб найрамдалай түлөө, демократи болон социализмын түлөө эрэлхэг зоримгойгоор тэмсэжэ байна.

Уласхоорондын коммунис хүдэлөөн хадаа эб найрамдалай түлөө, демократи болон социализмын түлөө дэлхэйн арадуудай тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябаһаар. Эндэ коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинууд түйлай ехэ үүргэ дүүргэнэ. Ленинэй заабаряар тэдэнэр марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури дээрэ, пролетарска интернационализмын гол ёһонуудые баримталан, коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай бата жагсаалтай байхыень оролдоно, баруунай болон зүүнэй этгээдүүдтэй, зонһоо таһарһан суртал болон хуушарһан үзэл баримталагшадтай, мүнөөнэй троцкизмтай, марксизм-ленинизмын һургаал хазагайруулдаг алибаа оппортунистнуудтай эрид шангаар, эбсэшэгүйгөөр тэмсэнэ. Мүнөө үедэ экономическашье, үзэл сурталайшье талаар социализм капитализм хоёрой хоорондо шанга тэмсэл боложо байна. Капитализмтай энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гээшэ баһа ангиин тэмсэлэй элдэб маягуудай нэгэниинь ха юм. Марксизм-ленинизм бүдүүлигээр хазагайруулагшадай бузар муухай аяг аашанууд хадаа энэ ангиин тэмсэлһээ эшэ үндэһэтэй бшуу.

Зүгөөр марксизм-ленинизмын агууехэ һургаалай хэтэ мүнхэдөө илан мандаха байхань лабтай. Ленинэй һургаалаар коммунизм тээшэ урагшаа һүр жабхалантайгаар зорижо ябаһан дэлхэйн социалис байгуулалтын эсэслэн илаха байһаниинь лабтай.

Марксизм-ленинизмын туг доро Коммунис партиингаа ударидалгаар хүсэн түгэлдэрөөр хүгжэжэ байһан манайшье республикын ажалшад коммунизм байгуулгада өөһэдынгөө хубитые нэрэтэй түрэтэйгөөр, урматай баяртайгаар оруулжа байнхай. Хаанта хархис засагай үедэ эрхэ сүлөөгүй, хэдэн дабхар дарлалта доро зобохын ехээр зобожо байһан буряад арадай ашата багша Ленинэй арюун нэрые улаан зүрхэндөө мартагдашагүй батаар мүнхэлэнхэй. Буряад арадай өөрын гүрэн түрэтэй, зол жаргалтай болоһон түүхэтэ ушар агууехэ Ленинэй һургаалһаа эшэ үндэһэтэй.

Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 94 жэл болоһон алдарта ойе баяр баясхалантайгаар тэмдэглэхэ зуураа, совет хүнүүд Коммунис партиингаа Программые бэелүүлхын түлөө шэн габьяатайгаар тэмсэнэ, коммунизм байгуулгада өөһэдынгөө хубитые үдэрһөө үдэртэ оруулна. Ленинэй һургаалаар, Коммунис партиингаа ударидалгаар совет араднай коммунизм тээшэ амжалтатайгаар зорижо ябана.

Хэтэдээ мүнхэ агууехэ революционно һургаал — марксизм-ленинизм мандаха болтогой!

...ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ ...С. Хрущевой мэдүүлгэ

...найрамдалда дуратай бүхы ...үүд болон арадуудай эдэбхи... ...оролдосотой ябуулга хэһэнэй ...уласхоорондын түгшүүрил... ...дал һүүлэй үедэ зарим тэ...уулараа. Агаарта, замбуулин ...һан доро ядерна зэбсэг тур...е хорижолхо тухай дого...—яаралтайгаар зэбсэглэл...ашадаа һүжэрхэ ябадал зог... зорилготой, түүхэдэ түрүү...элсээнэй баталагдаһан ушар ...эргэтэ ехэ үүргэ дүүргээ гэ...эсэд этигэлтэйгээр хэлэжэ ... байна.

...ашэлэн ядерна зэбсэгтэй тү...гэнүүдые дээшэнь дэгдээн ...агүй тухайда СССР США ... хоорондо үгээ ойлголсо... ООН-ой Генеральна Ассамб...шидхэбэреэр баталһан уша...радууд ехэ ханангяар угтаа ...скэ-Союз, США болон бу...дэ хэдэн гүрэнүүд 1964 он...эргэйнгээ бюджедүүдые за...дыхороохо ябуулга хээ.

...бүгэдэмнай гүрэнүүдэй хоо...ын харилсаандахи этигэл най...ые эли бодо һайжаруулгада, ...айгаар зэбсэглэлгэ болюул... асуудалые — буу зэбсэг ху... асуудалые шиидхэхээр хэм...бахын тула бүри таатай зо...ршон байдал хангалгада ту...үргөө.

...етскэ правительство буу зэб... ...лангаяа ядерна зэбсэг, ху...ын асуудал дары түргэн ...хын түлөө, яаралтайгаар ...лэхэ ябадал зогсоохоор үрэ ... ехатэй алхамуудые хэхын ...тэмсэхэдээ, ядерна дайе зай... уласхоорондын хэрэгүүдтэ ...гүрэнүүдтэй үгээ ойлголсо...тула али бүхы арга боломжо ...лэха гэжэ оролдоно. Ядерна ...тэ шухала дэлбэрэн задар... ...атериалнуудые үйлэдбэрилхэ ...лтай дашарамдан, тиигэжэ ...ойлголсохо ябадал түйлаха ...боломжо бии болоо гэжэ Со... правительствын үмэнэһөө ...улхые хүсэнэб,

...тоний ба ураан-235 гэдэ... ядерна зэбсэг бүтээхэ эхэ-ма... болодог байһаниинь мэдээ... ...энэй атомууд захагүй задар...андаралта ядерна дэлбэрэл...олодог байха юм. Ядерна гү... ядерна зэбсэг бүтээхэ ма...нуудые бусадһаа ехээр бэл...гэжэ мүрысэн, тиихэ мүртөө ... ехэ гаргаша хэжэ, плутоний ...раан-235 гэдэгүүдэй нөөсые ...арягүй арьбадхана. Юун...има ехэ гаргаша хэнэб гэ... плутоний ба ураан-235 гэ...дэй орёо аргаар үйлэдбэри... ...ээг—дээрэһээнь, тон үнэтэй ...ралгэ, ехэ элшэ хэрэглэгдэдэг ... Яаралтайгаар зэбсэглэлгэ, ...ран дэлбэрдэг материалнуу... ...ехээр суглуулан нөөсэлхын ... ядерна гүрэнүүдэй үрдил... Советскэ Союзай үүсхэлээр ...эгүй юм. Олоор хюдалгын ...муухай зэбсэгые бидэ бусад... түрүүн сэрэгэй хэрэгсэл бол...бди. Гэбэшье оронойнгоо, ...социалис гүрэнүүдэй аюул... байдал хангахын тула орол... гаргаха, оршон байдалай ...дэ харюусаха хэмжээтэй ...гэрэниие бэелүүлхэ ёһотой ...бди.

...задаран дэлбэрдэг материал...ые сэрэгэй хэрэгтэ зорюулан ...үйлэдбэрилгые хороохо алхам хэ... арга боломжо мүнөө бии бо... Дэлхэй дээрэхи ядерна ... мүнөөнэйнь байдалые ха...а абажа, тиихэтээ хамта Советскэ Союзай өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые, социалис хани нэгэдэлтэ бүхы оронуудай аюулгүй байдал найдамтайгаар хангаха ракетно-ядерна хүсэ заахашье һуларуулангүй, тиимэ задаран дэлбэрдэг материалнуудые үйлэдбэрилгэеэ манай орон ямар хэмжээтэйгээр хороохоб гэһэн асуудал Советскэ правительство хаража үзөө.

Нэгэн талаһаа Советскэ Союзай, нүгөө талаһаа НАТО-до оролдог ядерна гүрэнүүдэй ядерна бүхы хүсые али али талаарнь нарииваар шэнжэлжэ үзөөд, хэрэг ушарай бүхы талые бодожо үзөөд, Советскэ правительство иигэжэ шиидхэбэ:

1. Плутоний үйлэдбэрилхэ атомна шэнэ хоёр ехэ реакторай барилга мүнөөшье болюулха.

2. Ядерна зэбсэг болодог ураан -235 гэдэгые үйлэдбэрилгэеэ ойрын хэдэн жэлэй туршада горитойгоор хороохо.

3. Энээнтэй зохилдуулан, задаран дэлбэрдэг материалнуудые амгалан хэрэгтэ—атомна электростанцинуудта, промышленностьда, хүдөө ажахыда, медицинэдэ, научно-техническэ ехэ проектнүүдые бэелүүлхэ, тэрэ тоодо далайн уһа сэбэр болголгын, хэрэгтэ бүри ехээр зорюулха.

Задаран дэлбэрдэг материалнуудые сэрэгэй хэрэгтэ зорюулан үйлэдбэрилгэ хороохо талаар США-гай, мүн Великобританиин абаха бодото хэмжээнүүд тухай мэдүүлгэ хэхэбди гэжэ США-гай президент Л. Джонсон, Великобританиин премьер-министр А. Дуглас-Хьюм намда мэдээсээ.

Энэ шэнэ алхам буу зэбсэг хуряалга бэшэшье һаа, ядерна зэбсэг туршалгые хорижолхо тухай договор баталха үедэ абтаһан хараа шугамай үргэлжэлэл мүн гэжэ арадууд сэгнэхэ байха, уласхоорондын байдалые саашадань заһаруулха ябадалда туһа дүхэм болохо байха гэжэ этигэнэбди. Тиигэбэшье саашаа дабшаха хэрэгтэй. Буу зэбсэг хуряалгын гол асуудалнуудые шиидхэхэ арга бэдэрэлгын талаар, бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ үрэ нүлөө ехэтэй хэмжээнүүдые абалгын талаар бүри ехэ хүсэлэлгэ гаргаха шухала гэжэ Советскэ правительство этигэнхэй байна. Иимэ юумэ хэхые бүхы гүрэнүүдэй, бүхы арадуудай ажабайдалай хэрэгүүд эринэ. Советскэ правительство бусад гүрэнүүдтэй зүблэрэн, иимэ алхамуудые хэхээр бэлэн байна.

ҺҮҮЛШЫН ҮДЭРНҮҮДТЭ САҺАН ЕХЭЭР ОРОБО. ДУҺАЛШЬЕ ШИИГ НОЙТО АЛДАНГҮЙГӨӨР БАРИ! ХОНИ, ХУРЬГАДАА ҺАЙНААР ЭДЕЭЛҮҮЛЭ, ХАРУУҺАЛА!

ЭНЭ—МҮНӨӨДЭРЭЙШНИ ТҮРҮҮШЫН ЗОРИЛГО, ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАН

Һайниинь баһал яршагтай

ХОРИ. (**Телефоноор абтаба**). Гэнтэ ушарһан саһа шуурган гурбадахи үдэрөө таһалгаряагүй шэмэрүүнээр шэрбэжэ байна. Энэ ушар таряашадые баярлуулбашье, илангаяа хонин һүрэгтэ, залуу малда түгшүүрилтэй байдал тохёолдуулба. Хэтэрмэ ехэ саһанай унаһанһаа боложо, эдэ малые бэлшээридэ туужа гаргахын аргагүй, хашаа дал соогоо байлгагдажа харууһалагдана.

Тэбэшье олонхи ажахынуудта, илангаяа Үдын, Анаагай, «Первомайский» совхозуудта малай тэжээл барагданги байжа, гайтайшаг байдал тохёолдобо. Ушар иимэһээ эдэ ажахынуудта алибаа туһаламжа үзүүлхын тула аймагай центрэй 100 гаран ажалшад эдэ совхозуудта хүдэлхээ гараа, 30 шахуу автомашина ябуулагдаа. Энэ хэрэгтэ управлениин ВЛКСМ-эй комитет ехэ үүсхэлтэйгээр хабаадалсажа байна.

Совхозуудта ошогшод тэндэхи ажалшадтай хамта полинууд дээрэхи һолоомо суглуулна, бургааһа отолно, тэжээл буйлуулна, һайн хагдатай газарай саһа сэбэрлэжэ, мал бэлшээлгэнэ. Гадна нарай, хээлитэй болон шадал муутай малда нэн түрүүн ехэ анхарал хандуулагдажа, мал ажалай мэргэжэлтэд хонидой отаруудта эльгээгдэнэ. Ажахынуудта бии байгаа обёос, ешмээн болон бусад ороохо тарян тээрмэдэгдэжэ, малай рациондо 200—300 граммаар нэмэжэ үгтэнэ.

Һолоомо, үбһэ, бургааһа шэрэлгэндэ совохозуудай трактор, мүн леспромхозуудай модо шэрэдэг хүсэ ехэтэ машинанууд табигдаа.

Тобшоор хэлэхэдэ, саһа шуурганһаа ниитынгээ адуу мал абархын тулада управлениин ажахынуудай, тэрэшэлэн эмхи зургаанууд, предприятинуудай али бүхы хүсэн элсүүлэгдэжэ байна. Нэгэшье толгой хони, хурьга гарзалуулхагүй—иимэ зорилго хориинхид табинхай.

З. ЛУБСАНОВА.
Хориин аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо.

Олоншье, өөдэргэншье

Ажалдаа шадамар бэрхэ хүн хэзээдэшье газардадаггүй. Ахалагша хонишон Данзан Галсанов эгээл тиимэ хүнүүдэй тоодо ородог. Мүнөө эндэхид түлнүүдээ өмхитэйгээр абажа байнхай. Тобир тарган хонидһоо абтаһан хурьгадынь өөдэргэн. Бүхыдөө 700 гаран хурьган абтаа.

—Үшөө хорёод хонин лаб лэ хурьгалха. Энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 95 хурьга абахабди,— гэжэ ахалагша хонишон хөөрэнэ.

Тэдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэхэл байха. Ушарынь гэхэдэ, отарынь 726 хонид үбэлжэлгэдэ тобир тарганаар ороһон шуу. Мүнөө һүүлшын саһанай ехээр ороошье һаань, эндэхид хони, хурьгадаа гарзада оруулхагүйн тула али бүхы хэмжээнүүдые абажа байнхай.

Д. ДОРЖИЕВ.
Зэдын управлениин «Коммунизм» колхоз.

Газарай унда угтана

Ганданги жэлэй болоошье һаань, хүдөө ажахын ургамалнуудай баян ургаса хуряаха зорилго манай колхозойхид табинхай. Үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 500 гектараар ехые гэхэ гү, али хамтадаа 1200 га таряалан, сабшалан уһалхабди. Тэрэ тоодо 180 га шэниисын, кукурузын газар, 900-гаад гектар нуга, сабшалан уһалагдаха байна. Хорёод гаран уһалагшад эдэ үдэрнүүдтэ бэеэ зэһэшоод, зэмсэг хэрэгсэлнүүдээ заһана, бэлдэнэ.

Уһа булэдэг нэгэ станци үнихэнэй хүдэлгэгдэжэ, 150 гектар таряалан уһалхаар сөөрэм тогтоогдоно. Газарай хүрьһэндэ хайшан гэжэ зүбөөр уһа шэнгээхэ онол арга шудалһан Жалсарай Базарович Базаров тэндэ эдэбхитэйгээр ажаллана.

Хоёр-гурбан сүүдхэ соо ороһон саһанай шииг нойтые заашье дэгдээхэгүйн тулада паарлаһан полинуудаа дары борнойлжо орохоор, гэдэһэн аад, хахалагдаха газарые элдүүрилжэ эхилхээр бэлэдхэлэй ехэхэн хүдэлмэри мүнөө ябуулагдажа байна.

Ц. РИНЧИНОВ,
Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой правлениин түрүүлэгшэ.
Улаан-Үдын управлени.

Ивалгын туршалгын ажахыда үгэрсын элбэг ургаса хуряагдажа эхилээ. Эндэхи тепличнэ комбинадай хүдэлмэришэн Дулма Мижитова түрүүшын хэдэн зуун килограмм үгэрсэ хуряаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Мижитова.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

Улаан-Үдэ городой Советскэ болон Железнодорожно районуудай арадай сүүдүүдэй арадай судьянарые һунгаха тухай

Советскэ болон Железнодорожно районуудай арадай сүүдүүдэй арадай судьянарай эрхэ түлөөлэлгын болзоройнь дүүрэхэһээ урид гаража ошоһонһоонь, мүн Железнодорожно районно арадай сүүдэй судьянарай штадые нэмэхэ болоһон дээрэһээнь, «РСФСР-эй районно (городской) арадай сүүдүүдэй һунгалта тухай дүримэй» 68-дахи статьягай үндэһөөр Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **тогтоохонь:**

Советскэ районой арадай сүүдэй судьяе, Железнодорожно районой арадай сүүдэй арадай хоёр судьянарые һунгаха һунгалтые 1964 оной майн 17-ной воскресенидэ зарлаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1964 оной апрелиин 20.

Хани ёһоной, харилсан туһалалсалгын договор

Нүхэд Н. С. Хрущев болон Л. И. Брежнев Польшын Арадай Республикын хүтэлбэрилэгшэдтэ — нүхэд Владислав Гомулка, Александр Завадский болон Юзеф Циранкевичтэ телеграмма эльгээбэ. СССР болон ПНР хоёрой хоорондо хани ёһоной, харилсан туһалалсалгын болон дайнай хойто тээхи үеын харилсаа холбоон тухай договорой баталагдаһанһаа хойшо 19 жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, эдэ нүхэдые, мүн Польшын бүхы ажалшадые халуунаар амаршалһан тухайнь телеграмма соо хэлэгдэнэ.

Дайнай үеын хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ ниитэ дайсан — Германиин фашизмтай тэмсэжэ байха үедэ манай оронуудай хоорондо дайшалхы холбоо байгуулһан советско-польско договор хадаа,— гэжэ телеграмма соо хэлэгдэнэ,— марксизм-ленинизмын агууехэ үзэл сурталые бодото дээрэнь бэелүүлжэ байһан — социализм болон коммунизм байгуулжа байһан Советскэ Союзай болон Польшын арадуудай хоорондохи аха дүү ёһоной, бүхы талаһаань харилсан туһалалсалгые бэхижүүлхэ хэрэгтэ үнэн сэхэ алба хэжэ байһаар. Тус договор арадаймнай аша туһада, дэлхэйн социалис системын нягта жагсаал болон нэгэдэлые бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэнэ. Тус договор хадаа манай оронуудай аюулгүй байдал хангаха, Европын түбтэ эб найрамдал аршалан хамгаалха бата бэхи найдабари болоно.

Ганын айлшан Эхэ орондоо бусаба

МОСКВА, апрелиин 20. (ТАСС). Ганын президентын түлөөлэгшэ, оборонын министр Кофи Баако мүнөөдэр Москваһаа нютагаа бусаба. 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Ганын Республикын президент Кваме Нкрумын эльгээһэн амаршалгые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевто тэрэ барюулаа.

ЛЕНИН ГЭХЭДЭЭ ПАРТИ ГЭЖЭ ХЭЛЭНЭБД

Зүрхэнэй хөөрэлдөөн

ТЭРЭ ЭГЭЭЛ түрүүн Москва ерэмсээрээ энэ гэртэ ороо һэн. Ямар нэгэн дүтынгөө түрэлэйдэ хүн иигэжэ ородог ёһотой даа. Нэн түрүүн хоёрдохи дабхартань гараад, зүүн гар таашаа эрьежэ, гэрэйнь эзэнэй ажаллдаг таһалгын үүдэ татажа, зүрхэнэйнгөө түргэ түргэн сохилхые мэдэрэн, нэгэ хирэ богоһо дээрэнь үгэ дуугүй зогсоо. Тэрэ гэһээр эндэл зүрхэнэйнгөө сохисые, юундэшьеб, хэзээ хэзээнэйхиһээ элеэр, часай ябадалдал тостос гэжэ байһан мэтээр мэдэрдэг юм. Нэгэ бага нам гэһэн хойноонь ажалайнь стол дээгүүрхи юумэн бүхэниинь, ном, дэбтэрнүүдые дахин дахин анхаран хараа һэн.

Аяар дүшөөд жэлэй саана арбатайхан хүбүүхэн Жамсын Юрөөгэйнгөө талада хасаг эсэгынгээ хазаар морёор хони мал тогтоожо ябахадань, энэл таһалгын эзэн «Коопераци тухай» гэһэн суута зохёолоо, мүн бусад зохёолнуудаа эндэл бэшэжэ һуугаа ха юм. Жамсо Бальжинимаевич тонгойн тонгойн тэрэ зохёолойнь гар бэшэгые шэртээ һэн. Тиихэдээ «100 мянган трактор Россида байгаа һаань, ямар һайн һэн бэ!» гэһэн мүрнүүд дээрэ нюдэниинь илантаяа удаан тогтоо бэлэй.

ХЯАГТЫН АЙМАГАЙ түрүү Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Жамсо Бальжинимаевич Ванкеев Талын булаг гэжэ суута Борьёо талатай хаяа хадхан оршодог баһал уужам сэлгеэ газарта механизаторнуудтай хөөрэлдэхэ зуураа, зэлэ татан зогсоһон сеялкэнүүдые тойрожо байжа анхаралтайгаар харана. Зүбшөөл үгэнэ. Энэ жэлдэ техникум дүүргээд ерэһэн залуухан хүбүүн, тракторна бригадын бригадир Балдан-Самбу Тапхаров урда хойноонь орожо ябажа, бэлэдхэл тухайгаа элидхэнэ.

—Ганса энэ бригададамнай 13 «ДТ-54», 5 «Беларусь» болон бусад тракторнууд хабарай тарилгада гарахаар түгэс бэлэн байна,—гэжэ түрүүлэгшэ хөөрэнэ.

Этээл энэ үедэ Бальжа Жигмитов гэжэ адуушан үбгэжөөл суглараад байһан механизаторнуудай хажууда хүрэжэ ерээд:

—Хүбүүд, нэгэ хэды эмнигүүдые барилсыт. Юрэдөө, эндэ ветеринар үзэхэ, харахаа һанаа юм хаш, өөрөө бариха гэхэдэ, хүсэн хүрэхэгүй—гэжэ гуйба. Жамсо Бальжинимаевич:

—Зай, хүбүүд, хабаяа харуулыт даа,—гэхэдэнь, барандаа мориной хорёо уруу шэглэбэбди. Бальжа үбгэжөөлэй нэгэ залуу хүбүүндэ урга һарбайхадань, тэрэнь бирабагүй. Ким, Володя, Коля Посков—хэнииньшье эмнитэй эршые дабан, эмээл дээрэ һууха хабагүй байшаба.

—Яаһан залуушуул гээшэб даа, юрэдөө,—гэжэ Бальжа үбгэнэй тархяа һэжэрхэдэнь:

—Эхэһээ түрэһөөр эмнигые бэшэ, харин мотоцикл унажа эхилһэн зон гүбди даа,—гэжэ Балдан-Самбу Тапхаров шоглоно.

—Зүйтэй хэлэнэ ха,—гэжэ Жамсо Бальжинимаевич оролсобо.—Тэдэнэйн дунда өөртөө «Москвич» гү, али мотоциклгүй хүн олдохогүй даа. Түрүүлэгшын эдэ үгэнүүд соо омогорхолой шэнжэ абаһаар лэ мэдэгдэхээр һэн. Тиигэншьегүй яахаб даа. Ганса энэ Юрөөгэй колхоздо 44 трактор, 24 автомобиль, 20-оод шахуу комбайн, тоо томшогүй олон хүдөө ажахын машинанууд бии бшуу.

—Колхозоймнай мүнгэн олзонь 1380 мянган түхэриттэ хүрэнхэй. Тиимэһээ үшөөшье шэнэ техникэ абаха аргатайбди, абахашьебди,—гэжэ түрүүлэгшэ хөөрэнэ. Тэрээнтэй хамта колхозой гараж, шулуун мастерской соогуур ябахадамнай, орёо оньһон машина заһабарилдаг олон тоото станогууд һииналдан байгаа бэлэй.

Блогые түнхин заһабарилхаһаа бэшэ хүдэлмэреэ хуу бараниинь байра дээрэнь хэнэбди,—гэжэ колхозой главна инженер Еронов хөөрэнэ.

Талын булагай хойноохи гүбээ дээрэ гарахадамнай, аяар холо хүрэтэр, тэндэ хаанашьеб, Борьёо талатай ниилэн һунаһан үргэн нэмжээ полинууд дээрэ арбаад гаран тракторнууд тооһо татан борнойлго хэжэ ябахань харагдана. Абяаниинь талын таһалгаряагүй хүгжэм болон зэдэлнэ.

Жамсо Бальжинимаевич машинаяа байлгаад, хадын оройһоо түрэл талаяа хаража нэгэ хирэ зогсобо. Одоол тиихэдэнь, магад, Москвада, Владимир Ильичэй таһалга соо тэрэ түрүүшынхеэ ороходоо уншаһан 100 мянган тракторнууд тухай үгэнүүд өөртэнь һанагдажашье болоо бэзэ. Үгышье һаа, энэ талые бүрхөөһэн алтан шаргал үнгөөр эльбээргэтэн байһан шэниисын далай таряан нюдэндэнь харагдаашье аалам. Мүнөө Юрөөгэй малшадай ашанар, тэрэ тугаарай мотоцикл жолоодогшод аяар 4 мянган га газарта шэниисэ тарихаяа байна ха юм. Кукуруза, горох, мүн бусадшье урдань энэ Юрөө нютагта үзэгдөө дуулдаагүй үнэтэ ургамалнууд хэды шэнээн ехээр таригдаха гээшэб.

ҮНГЭРЭГШЭ ЗУН Москва ошоходоо, урдань СССР-эй Верховно Соведэй депутат байгаад түб хотоёо ошохо бүридөөл Жамсо Бальжинимаевич Ильичэй гэр-музейдэ заатүй ородог һэн. Танил, түрэл болошоһон, мартагдашагүй Ленинэй почеркоор бэшэгдэһэн мүрнүүдые дахин дахин уншадаг бэлэй. Юрөөгэйнгөө тала бусахадаа, тэндэл һанаһан шэбшэһэн, хараалһан түсэбүүдээ бэелүүлхын түлөө унаһан малгайгаа абангүй оролдодог бэлэй. Эндээшье хүшэр сагай тудахада—арбан найман жэл соо түрүүлэгшээр ажаллаха үедэнь иимэ сагууд али олон тохёолдоо һааб даа—ухаан бодолоороо баһал тэрэ холын Москва, Ильичэй гэртэ хүрэжэ, зүрхэнэй хөөрэлдөө хэды олон дахин хээб!

ҺААЛИИН гүүртэнүүдһээ ээшордомо дохёо ерэбэ. һү һаали һүүлэй үедэ ехээр доошолжо эхилээ. Жамсо Бальжинимаевич ондоо хэрэгүүдэй олоншье һаань, мүнөө үедэ эгээл шухала гэжэ һанаһан һалбаридаа өөрөө ошожо, ушар байдалтайнь танилсадаг зантай. Тиимэһээ дары түргэн тиишэ ошобо.

Һаалишадтай хөөрэлдөөд, ажал хэрэгэйнь эрхэ байдалаар һонирхоод, зарим тэды тодорхой заабари үгэжэ фермэ соогуурнь ябаба.

—Мэндээ, Цыбик-Дулма,—гэжэ нэгэ һаалишаниие амаршалаад, —фермэ соотнай зайн гал юундэ носохоо болёоб,—гэжэ һонирхоходонь:

—Хари, эмдэрээ, яагаа юм?—гэжэ набтарш аад, ёһотойл буряад нюуртай табн шахажа ябаһан тэрэ эхэнэр харюусаба.

—Хүбүүтээ, Володиёо ерүүлхэл һэн бэзэш,—гэжэ Жамсо Бальжинимаевич хэлэбэ. Ушар юуб гэхэдэ, энэ һаалишанаймнай хүбүүниинь—Владимир Цыбикдоржиев инженер-энергетик юм. Теэд колхоздоо бэшэ, харин Тохойн подстанциин даргаар ажалладаг байшоо.

—Урижа асархал байхабди,—гэжэ түрүүлэгшэ этигэнгеэр хэлэбэ. Энээнһээ уламжалан, Юрөө тосхоной ажалшадай ажабайдалда зайн галай ямар ехэ удха шанартай, хэды шэнээн һуури эзэлдэг болоһон тухай хөөрэлдөөн һүжэрбэ.

Колхозой бүхы 412 үрхэтэ айлда Ильичэй лампын элшэ сасаагүй үдэшэ гэжэ байхагүй. Холын малай гүүртэнүүдтэшье, хада боориин хаягаар түбхинэһэн хонишодой отарадашье зайн гал хүрэжэ ошонхой.

—Манай колхоздо электрын элшээр хүдэлдэг 23 гүнзэгы, артезиан ээ бэлэй һэн гү, худатууд бии,—гэжэ холын отарын хонишон Бато Доржиев омогорхон хөөрэнэ. Станогууд, пилорама, элдэб түхеэрэлгэнүүд булта электрын хүсөөр хүдэлнэ.

Талын булагай бригадын бригадир коммунист Цыренжап Лубсандоржиевай Ташир тосхоной станци руу эхэдоод:

—Элшээе нэмыт, үрэһэ хорлолгодо хэдэн агрегат табиха гэһэмнай, даанатүй,—гэһэн хөөрэлдөөнэй болоно байхынь дуулахадаа, колхозниттуудай ажабайдалда зайн галай юрын ушар болоһониинь ойлгосотой һэн. Омогорхохоншье гайхалгүй.

—Колхоздомнай табан станци хүдэлдэг,—гэжэ Жамсо Бальжинимаевич тобшолбо.

Бүхэли үдэртөө таряанай газар борнойлогшодоор, хонишод, малшадаар ябаад, Ташир тосхон бусажа ерэхэдэмнай, тэнгэриин мүшэдһөө олон гали удаар яларжа байба. Клубай сонхонуудай илангаяа ялагар салагар байхые обёороод:

Мүнөө үдэшэ клубтатнай юун болохоб?—гэжэ асуухадам:

—Хари, һайн мэдэнэгүйб, арадаймнай театрай артистнууд шэнэ зүжэтөө бэлдэж байгаа бээзэ—гээд, нэгэ хирэ абяагүй гүйлгэлдэбэбди. Тиихэдээ Жамсо Бальжинимаевич, магад, тэрэ зүрхэнэйнгөө хөөрэлдөө эхилбэ ха гэжэ һанаа бэлэйб.

ЖАМСО Бальжинимаевич Ванкеев Ильичтэй зүрхөөрөө хөөрэлдэдэг зантай. Олол дахин хөөрэлдэһэн байха. Партизануудаараа суутай Брянска ой соо үшөө 1944 ондо Ильичэй түрэл дүрэтэй партийна билет абажа байхадаашье, колхозоо арбан найман жэлдэ амжалтын замаар хүтэлөөд, оронойнгоо эгээл үндэр хайра—Ленинэй орден абахадаашье, үдэр бүриингөө олон тоото хэрэгүүдые шиидхэхэдэшье, ходол зүрхэнэйнгөө энэ хөөрэлдөө эхилдэг.

Юрөөгэй колхозниггуудай һунгаһан зүб замайнь эхин һабагша энэ бэшэ гү? Жамсо Бальжинимаевич Ванкеев Юрөөгэйнтөө ажалшадые Ленинэй, партиин зааһан замаар хүтэлжэ, амжалтын алтан түлхюурые адха соогоо шанга барижа шадаа гэхэдэ арсаха хүн олдохо аал?

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ,
манай түсхай корр.

ЛЕНИН! Энэ гансахан нэрэ бүмбэрсэг дэлхэйн хүнүүдэй сэдьхэл зүрхэндэ, һанал хүсэлдэ хэзээдэшье мартагдашагүйл! Ильичэй һургаал, заабари үбгэн залуугүй, эрдэмтэйшье, эрдэмгүйшье, олон ондоо үндэһэ яһатанай ажалша бүхэнэй ухаан бодолые үглөөнэй улаан шара наран шэнгеэр үдэр бүри гэрэлтүүлжэ байдаг лэ. Тэрэ тоодо буряад зонойшье зүб харгы замые заажа үгөө, саашадаашье хододоо заажа байха. Тиимэл хадань буряад зон т... багшынгаа һургаалые шу... шудалдаг ха юм.

Энэ харыт, барга малша... тай, мүнөө ЛВРЗ-гэй хүд... ришэн ангиин алдар суута... ряад хүбүүн Р. К. Торонов... нинэй номуудһаа нэгэшье... рөөр таһардаггүй.

Буряад ороной булан, т... бүхэнэй мүнөө сагай ш... нимэл даа!

А. МАНТАЕВАП фото.

КОММУНИС НЭРЭЖЭ МҮНӨӨДЭРҺӨӨ ЭХИТ...

«Бидэнэр, Буряад ороной нэгэ колхозой юрын һаалишад, коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргын түлөө тэмсэлдэ ороһон дашарамдаа, өөһэдынгөө тэмдэглэл хэжэ байха данса нээбэбди. 1960 он, июниин 10»,—гээд хүрин гадартай зузаан тетрадиин түрүүшын нюурта уншанабди. Һонирхоод, саашань ирахада: «Июль һарын дүнгөөр бүгэдэнһөө ехэ һү һааһан түрүүшымнай амжалтын тэмдэг—колхозоймнай дамжуулгын Улаан туг ахалагша һаалишан Дулма-Сүрэн Батуевна Цыдыповагаймнай гэрэй баруун хойто буланда табигдаба. Гүүртэ дээрээ улаан булан гү, али шадаа һаа, культбаза тогтооха гэжэ хэлсэбэбди...» «Ажал дээрээ һүүдэрээрээшье таамаглалсажа хэн хэнээ таниха болоһон аад, энэ үдэшэ бригадынгаа клубта һайндэрэйхеэр гоёжо ерэн гэхэдээ, абаһаар бэе бэеэ оложо ядалсан байгаа һэмди... Буряад драмтеатрайхид бахатай һайнаар наадаха байха даа...» «Ондоо тээ хүдэлжэ байһанаа залуу һаалишан Мария Гырылова манай гүүртэдэ ажаллахаа ерээ һэн. Түрүүшээр энэ шэнэ нүхэрнай маанадаараа юрэ ниилэсэгүй, хитүү гэхэ гү, али бэерхүү гү, хара амяа харанги байгаа һэн. Гэбэшье эбтэй эетэйгээр, бэе бэедээ туһалалсан ажаллахые хүсэдэг, хэн нэгэнэйнгээ сэдьхэл һаналай нюусые таахые оролдодог бидэнэртэй һара тухай хүдэлөөд байхадань, Марусимнай сэдьхэл зүрхэнэй «түлхюур» олоодхибо...» «Мэдүүлгэ бариһан дүрбэн һаалишаниимнай Улаан-Үдын заочно дунда һургуулиин 5—8 классуудта абтабат гэһэн бэшэг ерэбэ, бүгэдөөрөө баясабабди...»

Энэ коллективэй, Зэдын «Коммунизм» колхозой хоёрдохи отделениин һүнэй гүүртын һаалишад, малшадай 1960—1961 онуудһаа хойшо хэһэн, бүтээһэн ажалынь, хүмүүжэл, һуралсалынь иигэжэ дневник бэшэлгэһээнь, байдалһаань хараха, тоолохо болоо һаа, олон һайшаалтай юумэ домоглолтой. Теэд тобшо тэдыгээр хэлэхэдэ энэ гүүртынхид коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргэдэ Зэдынгээ аймаг соо эгээ түрүүлэн, 1960 оной ноябриин зурганда хүртөө юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо хүндэтэ энэ нэрэеэ хододоо арюунда абажа ябахын тула тэдэнэр ехэ юумэ амжаа, олон бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор дабажа гараа.

Эдэ һаалишад жэшээтэ ажал хэрэгээрээ нёдондо өөрынгөө колхоз сооһоо гадна, бүхы Зэдэ, Захаамиинаар суурхаа. Жэлэйнгээ түсэб ноябриин 7-до дүүргээд, түсэбһөө гадуур 40 мянган литр һү һаажа, коммунис ажалай эрхим жэшээ харуулаа. Эгээл эдэнэрэй үүсхэлээр социалис мүрысөөнэй дүлэн мүнөө бүхы управлени соо улам бадаржа байнхай.

Имагтал эрхим ажалай жэшээ харуулха гэһэн ганса зорилготой бэшэбди гэжэ тангариглаһан ёһоороо коммунис ажалай суута энэ гүүртынхид амжалтатай һайнаар эрдэм һуралсалаа дээшэлүүлнэд. Һаалишад Мария Ринчинова, Мария Гырылова, Аграфена Цыбикжапова, малшан Максим Мункуев гэгшэд нютагайнгаа эхин һургуулиин дарга... гуулагдаһан республикын ... дунда һургуулиин консульт... һуража, 5—6 классуудые ... дүүргэбэ.

Һаалишан байһан Даба Б... мүнөө сельхозинститутдай ... курсда һурана, тиихэдэ А... Ухинова зоотехнигэй дунда ... жэлтэй болонхой. Бусад ... шад, малшад коммунис ажалай ... гуулида энэ үбэлдөө отө ... гараа.

Дүршэлөө хүршэнэртээ ху... да, туһала гэһэн ёһо гурим... мунис ажалай гүүртынхид ... байһан нүхэр Любовь Гребин... даг һаалиин гүүртые ... донһоо хойшо өөһэдынгөө ... лективтэ нэгэдхэн абажа, ... дэлһээнь гаргажа, ажалын ... нөө танигдашагүйгөөр хүб... һайжаруулаа. 250-аад үнеэдтэй ... модхогдоһон гүүртэ байгуул... 14 һаалишадһаа, 4 малшад... ридэһэн эбтэй коллектив бо... улам хүсэтэйгөөр, бүри аша ... гээр ажаллажа байна.

Энэ гүүртын мүнөөдэрэйнь ... хэрэгһээ ерээдүйн, коммунис... ной һайн һайхан шэнжэ мүн... бэшэ гү?! Ажалша зоной үдэр ... рэйнь үйлэ хэрэгтэ ерээдүйн ... мунис ёһоной шэнжые обёор... оложо боломоор, тэрэниие ... гамтайгаар шэнжэлхэ, согс... хүгжөөхэ гээшэ нэгэн шухала ... рилгомнай мүн гэжэ Ленин ... шымнай үшөө 1918 ондо ... мэргэнээр хэлэһэниинь мүнө... тодо һонороор сеностонол!

Ц. Дугар...

Тоо, баримтанууд

★ СССР-эй арадуудай 64 хэлэн дээрэ, хари гүрэнүүдэй арадуудай 29 хэлэн дээрэ В. И. Ленинэй зохёолнууд 319 миллион 638 мянган хэһэг тиражтайгаар хэблэгдэнхэй.

★ Манай буряад хэлэн дээрэ В. И. Ленинэй «Нацинуудай өөһэдынь байдал тодорхойлхо эрхэ тухай», «Империализм болбол капитализмын дээдэ шата», «Гүрэн ба революци» гэһэн ба бусад олон номууд хэблэгдэн гараа.

★ 1924 ондо бүхы дэлхэй дээрэ хамта 1 миллион 200 мянган коммунистнуудтай 40 парти байһан аад, харин 1962 ондо 42 миллион 500 мянган коммунистнуудтай 89 марксистско-ленинскэ партинууд бии болоо.

Эдэ үдэрнүүдтэ городой предприятинуудта, хүдөө нютагуудта, эмхи зургаануудта, һургуулинууд болон дээдэ һургуулинуудта В. И. Ленинэй түрэһөөр 94 жэлэй ойдо зорюулагдаһан лекцинүүд уншагдажа, уузалганууд болоно.

Ильичэй юрөөлөөр

Ороноо ургэлжэдэнь электрижүүлхэ! Иимэ захяа агуу багша Ленин үшөө Совет засагай түрүүшын жэлнүүдэй үедэ үгэһэн бэлэй. Тиигээд ГОЭЛРО-гой түсэб зохёогдоһон. Энэ заабариин, энэ түсэбэй ямар ехэ гүн удхатай, холын хараатай, сэсэн мэргэн байһаниинь мүнөө үедэ илангаяа эли тодо болонхой. Манай орондо социализм байгуулгын гол һудаһа тэрэ сагта В. И. Ленинэй иигэжэ заажа үгэһэниинь ажалша бидэ бүгэдын зол жаргал мүн.

Электрын элшэ хүсэн—шэнэ байгуулалтын, шэнэ үйлэдбэриин үндэһэ һуури мүн байгаа. Юуб гэхэдэ тэрээнгүйгөөр, тэрэнэй хүсэ хэрэглэнгүйгөөр мүнөө үеын ямаршье үйлэдбэри, илангаяа социалис үйлэдбэри хурдан түргөөр хүгжэхэ аргагүй һэн. Мүнөө манай ороной туйлаһан ажахын бүхы илалтанууд электрын хүсэ үргэнөөр ашагладаг болоһонһоо гэхэдэ алдуу болохогүй. Хүсэн түгэс индустри, хүгжэлтэ ехэтэй хүдөө ажахын алишье һалбари абаад үзэбэл, электрын элшые хаа хаанагүй хэрэглэжэ байһые харахат. Хүн зонойшье ажаһуудалда Ильичэй үгэһэн элшэ хүсэн үдэрһөө үдэртэ улам гүнзэгыгөөр нэбтэржэ байнхай. Электрын элшын Ильичэй лампочкаһаа эхилээд замбуулин соогуур ниидэһэн онгосо хүрэтэр зам дабажа гараабди.

Тиимэ. Ильичэй лампочкаһаа эхилээ һэмди. Ороноо электрижүүлхэ Ленинэй түсэбые бэелүүлжэ эхилһэн түрүүшымнай амжалта—Каширска, Волховско электростанцинууд мүн. Харин мүнөө байгаалиин зэрлит хүсэнүүд болохо агууехэ гол мүрэнүүдэй дошхон абари зангые амалан, совет хүнэй сухаришагүй зориг хүсөөр бүтээгдэһэн дэлхэйн дээрэ эгээ ехэ Братска, Красноярска гидроэлектростанцинууд бодхоогдоо—ороноо электрижүүлхэ тухай Совет ороной дайшалхы харгы зам энэл даа! Электрын олон янзын элшэ хүсые дамжуулһан шажар мүнгэн утаһанууд манай Совет ороноо бүхэлэн хүреэлээ.

Тиимэл даа. Ильичэй лампочкаһаа эхилээ һэмди. Шубуун дангай орондо Ильичэй лампочка носоохоодо, омог багаар дүүрээ бэлэйбди. Тэдэ саг үдэрэй ошоо бүри манай эрилтэ ехэл боложо байгаа. Ажалдаа, үйлэдбэридээ тэрэ хүсые үргэнөөр хэрэглэхэ гэжэ партимнай захадаг. Энэ заабари мүнөө үедэ бүхы талаараа бэелүүлэгдэжэ байнхай. Промышленна үйлэдбэри тухай хэлээдшье яалайб. Электрын элшэ хүсэнэй ашаар энэ үйлэдбэриин хүгжэн һалбаржа байһан тухай хүн бүхэн мэдэхэ. Харин хүдөө ажахы тухай тобшо тэдыгээр хэлэхэ шухала. Юуб гэхэдэ, электрын элшые газар тариалангай ажалда хэрэглэхэ тухай үшөө Ленин багшамнай бэшээ һэн.

Энэ заабари манай республикын хүдөө ажахыда үргэнөөр бэелүүлэгдэнэ. Һанаад үзэебди. 1930 ондо манай Буряад орон электрын элшэ хүсэ үйлэдбэридөө оройдоо хэрэглэдэггүй байгаа гэхэдэ алдуу болохогүй. Үдэ гол дээрэхи 500 квт хүсэтэй Буряад орондомнай оройдоол ганса электростанциин байһан тухай, тэрэнэй арайхан гэжэ үсөөхэн гэрнүүдтэ гэрэл үгэдэг байһан тухай манай ахамад үетэн һайнаар мэдэнэ.

Харин мүнөө республикымнай гансахан хүдөө ажахын үйлэдбэриин хэрэглэдэг электрын элшын хэмжээе нэгэ имэ тоо эли тодоор харуулжа үгэхэ байна. Манай хүдөө ажахын хэрэглэдэг электрын элшэ хүсын хэмжээн һүүлэй табан жэлэй туршада 3,5 дахи ургаа. Гэхэ зуура энэ тоое үшөөл бага гэдэг байнабди. Юуб гэхэдэ, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ электрын хүсые улам үргэнөөр хэрэглэхэ арга боломжо манайда үшөөл ехэ. Тиимэһээ энэ хадаа манай ерээдүйн сагай зорилгонууд болоно.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин, февралиин Пленумуудэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор, хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо зорилго электрын элшэ хүсые бүри ехээр хэрэглэхэ эрилтэ табина бшуу. Тиимэ дээрэһээ саашадаа манай колхоз, совхозуудай зүгһөө электрын элшэ хүсые бүри улам бардамаар хэрэглэхэ болохонь дамжаггүй. Энэниие хараадаа байн, шэнэ электростанцинуудые, электрын элшэ дамжуулха лининүүдые бариха ехэ түсэбүүдые хараалагдаанхай. Ойрын жэлнүүдэй туршада Гусиноозёрско ГРЭС баригдажа, ехэ электрын хүсэ үгэдэг болохо юм.

Иигэжэ ороноо электрижүүлхэ гэһэн багша Ленинэй хараа бодол манай орон дотор, тэрэ тоодо манай Буряад орондошье, үнэн болон бэелэжэ, дэлхэй түбиин ажалша зониие гайхуулан омогорхуулна. Энэмнай Ильичэй юрөөлөөр мүндэлһэн хэрэг!

С. МЕЛЬНИКОВ
«Бурятэнергиин» главна инженер.

ШУШЕНСКОЕ. Сибириин үргэн дайда соо нюугдаһан энэ ...схон мүнөө бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ болонхой. Юундэб гэхэдэ, В. И. Ленин хаанта засагаар сүлэгдэжэ, энэ тосхондо байһан юм.

Зураг дээрэ: тус тосхоной ажаһуугша таряашан Петровой гэр. Энэ гэртэ В. И. Ленин, Н. К. Крупская 1898 оной июнь һараһаа 1900 оной февраль болотор байгаа һэн.

Г. ХОГОЕВОЙ фото.

СИБИРЬ ТУХАЙ

Социализм байгуулгын үедэ агуу Ленинэй партиин хүтэлбэрээр, совет хүнүүдэй баатарлиг ажалай ашаар үргэн Сибирь оромнай угаа ехээр хүгжэн мандаба. Сибирь хадаа СССР-тэ коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулхада тон шухала үүргэ дүүргэнэ.

Совет засагай урда тээ Сибирь болбол Россин гүрэнэй эгээн гээгдэнги заха хизаар, хаатарга, сүлэлгын газар байгаа.

В. И. Ленин Баруун Сибирьтэ сүлүүлээд байхадаа, 1897 ондо түрэлхидтөө иигэжэ бэшээ: «Дулии балай, хооһон сагаан тала; гэр байрануудшье, городуудшье үгы; тон үсөөхэн дэрээбэнгүүд, хаа яахан ой модон харагдана. Талал хадаа тала. Саһан, огторгой».

В. И. Ленин Сибириин гээгдэнги байдалые обёорхоһоо гадна, мүн энэ хизаарай саашадаа тон ехээр хүгжэхэ аргатай байһые уридшалан мэдээ һэн. 1907 ондо РСДРП-гэй V съездын һая дүүрээд байхада, В. И. Ленин хани нүхэдтөө Сибирь тухай иигэжэ хэлээ һэн гэхэ: «Би тэрээгүүр хоёр удаа ябааб: сүлэлгэдэ ошоходоо, гэдэргээ ерэхэдээ ябаа һэм. Гайхалтай һайхан хизаар даа. Ерээдүйн ехэ арга боломжотой».

В. И. Ленин Сибириие, байгаали, ажахыень, хүн зонойнь, тэрэ тоодо үндэһэ яһатанайнь байдалые тон һайнаар мэдэдэг һэн. Совет засагай тогтоходо Ленин Сибириин хүгжэлтые түргэдхэхэ гэжэ бүхы шадалаараа оролдоо. Сибириин байгаалиин баялигые али бүхы талаарнь ашаглаха тухайда анха түрүүн Ленин бодомжолһон байна. Бүхы оронноймнай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлтэдэ имагтал ехэ удха шанартай. Сибирь дайдын барагдашагүй ехэ баялигые бүхы талаарнь ашаглан хэрэглэхэ тухай угаа шухала заабаринууд В. И. Ленинэй бэшэһэн зохёолнууд, тэмдэглэлнүүд соо, бэшэгүүд, үгэнүүд дотор, тэрэнэй гараа табиһан правительственна документнүүд соо бии юм.

Социализм, коммунизмын экономическа үндэһэ һуури байгуулха тухай түсэб зохёоходоо. Ленин Сибириин түлишэ, электроэнергиинь, минеральна болон түүхэй эдэй баялигые зүб һайнаар ашаглаха тухай анхаралаа ехээр табидаг байгаа. «Совет засагай ээлжээтэ зорилгонууд» гэһэн зохёол соогоо Ленин иигэжэ бэшэнэ: «Байгаалиин эдэ баялигуудые тон шэнэ машина техникын аргаар ашаглахада үйлэдбэрилгымнай хүсэн үзэгдөөгүй түргөөр хүгжэхэ». Соведүүдэй Бүхэроссиин VIII съезд дээрэ Ленин иигэжэ хэлээ һэн: «Сибириин хада уулаархи баялигуудынь огто барагдашагүй гэжэ бодоном, тиин угаа амжалтатайгааршье ажаллаа һаа, тэрэнэйнь зуунай нэгэшье хубиие хэдэн жэл соо ашаглажа бирахагүй һэмди. Энэ ехэ баялигые абахын тула эрхим гэгшын машина зэбсэгээр хангаха ёһотой».

Сибирьтэ алтанай промышленность хүгжөөхэ хэрэгтэ В. И. Ленин ехэ анхарал табигша һэн. Алта абаха промышленность Совет гүрэнэй экономикые хүгжөөлгэдэ онсо удха шанартай байгаа бшуу. «Сибирьтэ алтанай промышленностиин ямар байһан тухай, тэрээниие хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай асуудалаар зүблөө эмхидхэхыетнай гуйнам.

Зүблөөнэй тогтоолые намда үгэхыетнай гуйнам, тэрэ тогтоолыетнай би СНК-да эльгээхэб, үгышье һаа, зохихо зургаануудтай хэлсэжэ, энэ асуудалые шиидхэхэб» гэжэ Ленин Наркомвнешторг болон ВСНХ-да 1920 ондо бэшээ һэн.

Хэнэйшье мэдэһээр, В. И. Ленин ГОЭЛРО-гой түсэбые үүсхэн зохёоһон, электрификацийн комиссиин хүдэлмэридэ тон ехэ анхаралтайгаар хододоо хандадаг байһан. Россиие электрификацилгын комиссиин хүдэлмэриин программатай танилсаха зуураа. В. И. Ленин Сибирь тушаа бүлэгтэнь горитой ехэ заһабари оруулаа һэн. Экономическа районуудые электрификацилха тухай хэлэгдэһэн ГОЭЛРО-гой түсэбэй хоёрдохи пунктда иигэжэ бэшээтэй байгаа: «Сибириин имагтал баруун хубинь хараада абтана». В. И. Ленин энэ пунктын эхидэ «мүнөө дээрэ» гэһэн үгэнүүдые нэмэжэ, шухала хэрэгтэй заһабари оруулһан байна. Ленинэй оруул... энэ нэмэлтэнь электрифика... түсэбэй географическа хэм... үргэдхөө. Зүүн Сибириие б... Алас Дурна зүгые саашадаа э... тричествээр хангаха арга бо... жо олгоо бшуу. Мүн комисс... программын 8-дугаар пунк... В. И. Ленин тодорхойлһон, ... гэдхэһэн байна. Тэндэнь Ба... Сибириин районуудай тоодо ... тайн районуудые оруула... электричествээр хангаха тухай ... мэлтэ Ленин оруулһан юм.

1921 оной апрельдэ Ле... иигэжэ заагаа һэн. «РСФС... карта хараад үзыт. Волого... хойгуур. Ростов-на-Дону б... Саратовһаа зүүн урагшаа, О... бург, Омскһоо урагшаа, Томс... хойшо тон ехэ газар дайда ... жына. Энэ ехэ дайда дээрэ ... турна угаа томо хэдэ хэдэн а... гүрэнүүд багтамаар. Теэд ... ехэ газар дайда дээрэ патр... хальна, зэрлигшүү ёһоороо, ... лиг байдалтай байна». И... гээгдэнги байдалһаа коммуни... орохын тула имагтал бүхы оро... электрификацилха ёһотой г... Ленин тоолодог һэн.

Агуу Ленинэй захяа зааб... нуудые бэелүүлэн, Сибир... СССР-эй зүүн зүгтэхи индустр... тон хүсэтэй гуламта болгохо ... жэ Коммунис партимнай ... ехээр оролдодог байха юм. ... нөөнэй индустриин шэнэ ш... центрнүүдые байгуулһан, ай... тар хүсэтэй электростанци... дые бодхооһон. Сибириин ... энергетическэ системэ бии бо... һон баримта хадаа үргэн уу... энэ дайдые шэнэдхэн хубил... тухай Ленинэй сэсэн мэргэн ... раа бодолой бодото дээрэ ... лүүлэгдэһэнэй гэршэ мүн.

Сибириин үйлэдбэрилгын хү... нүүдые бүри хүгжөөхэ хүдэл... саашадаашье ехээр хэгдэхэ б... на. Тиин Сибириин байгаал... баялигуудые эрхим һайн онь... техникын аргаар али бүхы ... лаарнь удаа дараалан ашаг... тухай Ленинэй заабаринь ма... орон дотор коммунизмын ма... риально-техническэ үндэһэ һу... байгуулгын бүхы үе соо хүсэ... үлэхэ юм.

Сибириин үйлэдбэрилгын хү... нүүдые хүгжөөлгын тон шух...

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной апрелиин 22.

...РТИ ГЭХЭДЭЭ ЛЕНИН ГЭЖЭ ХЭЛЭНЭБДИ

В. МАЯКОВСКИЙ

...ив нуурай ...эрьедэ

...ман, галхан дэгжэнэ.
...ган юушьеб даа бэшэнэ.
...н Разливта тунана.
...ушан hүни унана.

...хяа өөдэнь үргэн
...юушьеб шэбшэнэ,
шэбшэнэ,
...тэрээ дэлгэн түргэн,
...байжа бодолнуудаа
бэшэнэ.

...газарта табин амарна.
...болоо.
...шэртэнэ:
...hон hара гаража тамарна,
...ушэд эмнилдэн гэтэнэ.

...тэмсэ, замбуулинай үүдэ
...эн тиихэдээл обёороол.
...эн hүүлдэнь:
...тастын зүүдэн», — гээд,
...ны энеэлдэхэл олоороо.

...лнууд түрэнэ хабсаран,
...эн сэхэ мүрнүүд нэмэнэ,
...hэн тиихэдэ баран...
...не
мүнөө
поэт гэнэл!

В. ПЕТОНОВ.

ЛЕНИНИИЕ ХАРАҺАН, ШАГНАҺАН ХҮНҮҮД

Бидэнэр, буряадууд, агууехэ багша Ильичэй нэрэтэй өөрынгөө национальна түхэл шэнжэеэ олоhоноо, шэнэ социалис ажабайдал эрхилдэг болоhоноо холбонобди. Тиимэhээ буряад зоной дундаhаа хэн энэ агууехэ багшаяа хараhан, шагнаhан байгааб гэжэ мэдэхэеэ хүн бүхэнэй хүсэдэгынь ойлгосотой aаб даа.

Владимир Ильичые буряадуудай дундаhаа эгээн түрүүн Бэлшэрэй үгытэй хүнэй басаган М. М. Сахьянова хараhан байгаа гэжэ документнүүд гэршэлнэ. Дүлэтэ 1915—1917 онуудай үедэ нүхэр Сахьянова революционно хүдэлөөнэй гуламта—Питертэ байhан юм. Гүлмэр залуушье hаа, шуран бэрхэ буряад басаган эндэ Эхэнэрнүүдэй дээдэ курсануудта hуража байхадаа, ажалша хүнүүдэй зол жаргалай түлөө тэмсэл үнэн сэхэ хүнүүдэй уг зорилго мүн гэжэ ойлгоhон байха. 1916 ондо большевигүүдэй социал-демократическа организацийн гэшүүн болоо, тиигээд февралиин революциин hүүлээр РСДРП(б)-гэй городтохи райкомой секретаряар хүдэлөө hэн.

1917 оной апрелиин 3. Үдэшэлэн Ленин ерэхэнь гэhэн hураг город соогуур тарашаба. Финляндска вокзал шадар бүхы районуудай олон тоото делегацинууд сугларанхай. Тэдэнэй дунда М. М. Сахьянова байлсаhан.

Владимир Ильичэй вагонhоо гарахадань, Кронштадай морягууд жагсаалда байжа, сэрэгэй оркестр «Марсельезые» гүйсэдхэбэ. Ленин талмай дээрэ байhан броневик дээрэ гаража, хэлэhэн үгэеэ иимэ уряалтайгаар түгэсхөө hэн:

«Социалис революци мандаха болтогой!».

Хэзээдэ мартагдашагүй энэ ушар тухай Мария Михайловна иигэжэ бэшэhэн байха:

— Минии политическэ үзэл бодолые бүридхэн баяжуулжа, большевик партиин тэмсэлшэдэй зэргэдэ жагсаахаар ухаан бодол, hургаал үгэhэн хүниие харахадаа, минии баяр, зол жаргал билтаржа байгаа hэн.

Тэрэ үдэшэндөө большевик партиин Центральна, Петербургска комитедүүдэй байрлаhан Кшесинскэ ордон соо болоhон митинг дээрэ Сахьянова Ильичые үшөө дахин хараhан. «Энэ революцида пролетариадай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» гэжэ Ленинэй апрелиин 4-дэ хэhэн элидхэлые тэрэ шагнаа hэн. Удаань Питерэй хүдэлмэришэдэй митинг, суглаанууд дээгүүр, большевигүүдэй Бүхэроссиин VII конференци дээрэ хэhэн Владимир Ильичэй элидхэлнүүдые шагнаhан юм.

* * *

Парт архивта байhан документын ёhоор, Буряадай үнинэй коммунист Феофан Романович Коняев иигэжэ хөөрэнэ. 1920 оной сентябрьда Сибиriин бага үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэ боложо, Зүүн зүгэй залуушуулай Бүхэроссиин зүблөөндэ ошоо hэм. Зүблөөн дээрэ РКСМ-гэй ЦК-гай дэргэдэхи Зүүн зүгэй залуушуулай Центральна бюрогой гэшүүнээр hунгагдааб. Москвада байха зуураа, РКП(б)-гэй Бүхэроссиин IX конференцидэ, РКСМ-эй III съездэ байлсаа hэм. В. И. Ленинниие хоёр дахин шагнаха золтой байгааб.

* * *

Зүүн зүгэй арадуудай съездын делегадуудтай В. И. Ленинэй hонирхолтойгоор уулзаhан тухай Хальмагай уран зохёолшо, ниитын ажал ябуулагша А. М. Амур-Санан «Политбюрогой зүблөөн дээрэ» гэhэн бэшэг соогоо мэдээсэнэ. Энэ бэшэгынь «Дружба народов» журналай 1960 оной 1-хи номерто толилогдоhон. Тэрэ съездын делегадуудай дунда Эльвек-Дорджи Ринчино байлсаа юм. 1920 оной октябриин 14-дэ тэдэниие РКП(б)-гэй ЦК-гай Политбюрогой зүблөөндэ уриhан байгаа. Тиихэдэнь Владимир Ильич түрүүлэгшын ута столой саана hуугаа бэлэй.

Энэ суглаан дээрэ Зүүн зүгэй арадуудай hуурин газарнуудта РКП(б)-гэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай Политбюрогой тогтоол абтаhан. Тэрэ тогтоол соо иимэ мүрнүүд бии: «автономито зургаануудгүй Зүүн зүгэй үндэhэ яhатанда, нэн түрүүн хальмаг болон буряад-монголнуудта тодорхой эрхэ байдалда тааараха түхэлэй автономи бэелүүлхэ шухала гэжэ мэдэрхэ...»

Эльвек-Дорджи Ринчино Баргажанай уг гарбалтай. Буряадта Совет засагай тогтохо үедэ ниитын ажал ябуулгада хабаадаhан, национальна асуудалаар националис үзэл баримталдаг hэн. Монголдо байhан. hүүлээрнь Москвагай Зүүн зүгэй институтда хүдэлөө. 1920 онhоо партиин гэшүүн байhан, 1937 ондо хардалгада орожо, наhа бараhан.

* * *

Манай областной партийна организациин, республикын элитэ ажал ябуулагша М. Н. Ербанов Владимир Ильич Лениниие хараhан, шагнаhан тухайгаа автобиографи соогоо иигэжэ дурдана. «1920 оной декабрьда автономито республикануудай, областьнуудай, бага үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэдэй съездэ Москва Эрхүүгэй губревкомоор эльгээгдээ hэм. Съездын hүүлээр Соведүүдэй VIII съезд дээрэ байлсажа, Ленинэй элидхэлые шагнаха золтой байгааб»...

* * *

Соведүүдэй Бүхэроссиин VIII съезд дээрэ Арадай Комиссарнуудай Соведэй ажал ябуулга тухай элидхэл хэхэдээ, Владимир Ильич иигэжэ хэлээ hэн: «Совет засаг дээрэ бүхы ороноо электрификацилгые нэмэхэдэ, коммунизм болоно».

В. И. Ленинэй захяае бэелүүлэн, Буряад ороной коммунистнууд, ажалшад хүгжэлтэ түгэс индустриально-аграрна республика мүндэлүүлэн бодхоогоо. Мүнөө тэрэнэй Улаан тугые Ленинэй орден шэмэглэнэ.

Вождь, багша, хани нүхэрөө hүүлшын замдань манай Эхэ ороной ниислэл — Москвагай үдэшэхэдэнь, хуурсагайнь дэргэдэхи жагсаал ёhололдо буряад коммунистнууд Ф. Р. Коняев, Ф. М. Осодоев (тэрэ үедэ Зүүн зүгэй ажалшадай Коммунистическэ университедтэ hуралсагшад) байлсаа hэн. Тэдэнэр өөрынгөө арадай үмэнэhөө агууехэ багшынгаа захяае бүрин дүүргэхэ, арадуудай аха дүү ёhоной хани барисаае улам бэхижүүлхэ гэhэн тангариг үгэhэн юм.

К. БАЛДАЕВ.

«Ажалай үдэр захалба» РСФСР-эй арадай уран зурааша Н. Н. Жуковай шэнэ зураг. АПН. 1964 он.

№ 3-дахи hургуулин ...шын түрэhөөр 94 наhа ... тэрэнэй автобиографи ... уншалга хэнэ, hураг... үүдые сэдхэлээр уншана, ... музей нээгдэhэн юм. ... ДЭЭРЭ: тус hургуулиин ... класай hурагша Валя ...иктор Крутецкиин «Слобода...» ...гулэг уншажа байна.

...БАЛДУЕВАЙ фото.

УУЛЗАЛГА

Минскдэ Совет Армида алба хэжэ байhан хүбүүндээ айлшалба гээшэб. Тэрэ үедэмни Алас Дурна зүгтэ партизан ябаhан гэжэ намайе мэдээд, граждан дайнай үедэ Сибириин партизануудай баатар габьяанууд тухай хөөрэжэ үгыт гэжэ Минскын радиокомитедэй хүдэлмэрилэгшэд намда хандаба.

Хүдэлмэриин үдэрэй дүүрэжэ байха үеэр радиокомитедтэ оробоб. Эндэхи редактор намайе угтажа, газетэ, журналнуудые обоолhон столой хажууда hуулгаад, «намайе хүлисэгты» гээд үгы болошобо. Владивостогой порт эли тодоор харуулhан гадартай «Огонек» журнал минии анхарал татаба. Тэрэниие абажа харан гэhээмни бултадаа Сибирьтэ зорюулжа хэблэгдэhэн номер байба. Тиихэдэнь таниха, мэдэхэ газараа ехэ hонирхожо харабаб. Иигэжэ байтарни нэгэ хүнэй абяан минии бодолые таhалба:

— Михаил Александрович, hуугты! Таамнай бидэнэрээ бүришье мартантажа байналта.

— Дөө, бага зэргэ үлбэртөөб.

Михаил Александрович гээшэтнай набтаршаг бэетэй, үргэн сээжэтэй, газарлиг бэетэй, сэрэгэй хубсаhа үмдэhэн сагаан шарайтай хүн. Нюурынь гүнзэгы уршалаануудтай болонхой.

Энэ хүн тээшэ харанаб нюдөө алдангүй. Тиигэжэ байтараа үни холын сагай юумэн hанагдахадал гэбэ. Энэ хүниие хаанашье хараhанаа hанажа яданаб... Бодожо бодожо hанабаб.

1920 он. Тэрэ үедэ Байгалай үмэнэхи газар дайдые Японой булимтарагшад, сагаантан эзэлжэ байгаа. Эндэхи партизанууд гадаадын булимтарагшадтай шэрүүн хатуу дай хэжэ байба. 1920 оной сентябрь соо Зубарево гэжэ станциие партизанууд эзэлбэ. Тэндэhээ саашаа дабшангүй туhаламжа хүлеэгээд байгаа hэн. Туhаламжашье абаа.

Сентябриин нэгэнэй hүни үүр сайхаhаа бүри урид бидэниие онсо яаралтайгаар бодхообо. Үглөөнэй шүүдэр соогуур даараж ябаад, партизанууд станци тээшэ ошоhон бүхы харгынуудые эзэлбэ. Холоhоо даа паровозой дохёо дуулдана. Энэ хэнэйб? Манай гү, али дайсанай гү? Тиин энэ дохёонь дүтэл дүтэлhөөр ерэбэ. Мэдэхэдэмнай манай байшоо. Партизанууд бронепоездые тойрошобо. Эндэhээ нэгэ хүн гараад, хүнүүдтэй мэндэшэлэлдээд, командирые дуудаба:

— Бронепоездын комиссар Михаил Александрович Атенков гээшэб, танилсая.

Партизанууд абяа шэмээгүй байнад. Энэ нэрэ мэдэхэ байба. 1919 ондо Атенков Нэршүү городто Семеновой полкдо буhалгаа хэhэн байгаа. Эгээл энэ большевик Атенков бидэндэ туhалхаяа мүнөө ерээд байнал.

— Хэрэг үйлэтнай ямар байнаб даа?—гээд, комиссар партизануудай командирhaa асууба.

Бирагүйшэг гэжэ харюу дуулаба. Зэбсэг дутана.

— Тиимэньшье тиимэ. Гэтэр мүнөө байдалнай хэзээнhээшье дээрэ байна. Арбан долоон ондо hураггүй бэрхэшээлтэй байгаа бшуу. Теэд тэрэниие дабажа гараа ха юм бибди. Сагай ерэхэдэ японтонииешье орогүй үлдэхэбди. Ноёд баядай засаг түрые унагаагаад, хүдэлмэришэн таряашад юундэшье диилдэшэгүй хүсэтэй болонхой гээд нүхэр Ленин хэлэдэг...

— Нүхэр комиссар, нүхэр Лениние та хараагүй hэн гүт?—гээд хэншьеб асууба.

— Харагдаа hэн бэд даа, — гээд комиссар харюусана.

— Та комиссар, нүхэр Ленин тухай хөөрэжэ үгэгты. Үнгэрхэдөө бидэнэрэй зариман фото зурагыеньшье хараадүй байха.

— Юунhээ эхилээд хэлэлтэй юм даа. В. И. Ленин гээшэмнай юрын лэ, набтаршаг бэетэй, солбон хүн. Намтай зэргэлээд зогсожо байhан Яша Смородин тээшэ заагаад, иимэрхүү бэетэй хүн лэ даа, — гэбэ комиссар. Тиигүүлхэдээ Яша юундэшьеб тэбэдээд, мантан толгойhоо томо гэгшын парпагар папаахаяа абаад, гайхангяар миhэржэ байба. Иигэжэ байhан Яшые харахадаа комиссар мүрыень эльбээд:

— Ши бү гайха. Шам шэнги Ильич, тон юрын хүн гээд хэлэнэб.

— Ленинэй хубсаhаниинь ямар бэ даа?—гээд, партизанууд элдэб юумэ hураад hалахаар бэшэ.

— Багша шэнгеэр хубсаланхай. Сагаан самсатай, костюмтай... Юрын лэ хүн шэнги гэнэ ха юм биб. 1917 ондо нүхэр Ленинтэй уулзаа hэмби. Тиихэдэ Нарва шадар байгаа hэмди. Солдадууд намайе полковой комитедтэ hунгаа hэн. Сагыньшье аюултай байгаа даа. Немецүүд, сагаантан Нарва шадар хүсэеэ зангидажа байгаа. Эгээл иимэ үедэ солдадууд намайе Лениндэ эльгээгээ агша hэн. Немецүүдые Питер тээшэ заяандаашье табихагүйбди, үхэтэрөө тулалдахабди гэжэ Ильичтэ өөртэнь элидхэ, hомо зэбсэг ехээр лэ үгэг гээ hэн. Смольнодо ерэбэб. Хүн зоной олон гээшэнь жэгтэй. Энээн худар нэгэ хүн дүтэлжэ ябана. Харахадам, таниха хүн янзатай. Ойртоод ерэхэдээ нүхэр Цюрупа байба. Энэ нүхэртэй хамта Уфада нюуса хүдэлмэридэ байhамди. Хөөрэлдэбэбди.

— Фронтhоо, Нарва шадарhaa гүш?

— Тиимэ.

— Тэндэтнай юунэй боложо байhан тухай Ильичтэ заатагүй хөөрэхэ ёhотойш.

— Тиигэхын лэ тулада ерээлби.

Ойро зуура хүлеэгээрэй гээд, Цюрупа ябашаба.

Нүхэр Ленинэй секретарь hэн ха, нэгэ хүн уданшьегүй ерээд, намайе багахан таhалга соо оруулба.

Кабинедэй үүдэн нээгдэбэ. Урдаhаамни нүхэр Ленин шамдуугаар алхалаад хүрэжэ ерэбэ. Гарыемни шангаар адхаад, диван дээрэ hуулгаба.

— Тиихэдээ немецүүд Нарва шадар хүсэеэ зангидана гэнэ гүт?—гээд Ильич асууба.

Намтай ярилдаhан тухайдаа Цюрупа нүхэр Лениндэ дамжуулhан байгаа ха.

— Тиигэжэ байна, Владимир Ильич.

— Теэд юу хэхэ гэжэ байнат?

— Ямаршье захиралтыетнай дүүргэхэбди,— гэжэ харюусабаб.

Тиигэхэдэмни В. И. Ленин миhэд гээд, намайе ажаглангяар шэртээд, гүнзэгы бодолдо абтаба.

— Нүхэр Атенков, захиралта үтэхэньшье удаан бэшэ даа. Тииhээ тиитэрээ таанад өөhэдөө юу хэхэ гэжэ бодонот, солдадууд юун гэлсэнэб?

— Үхэтэрөө тулалдахабди, зүгөөр немецүүдые Питер тээшэ табихагүйбди гэжэ Танда дамжуулхые солдадууд гуйгаа hэн.

— Танай солдадууд зүб лэ шиидхээ байна. Зүгөөр хүсэнтнай хүрэхэ юм гү?

— Хаан тайжын түлөө бэшэ, харин Совет засагай түлөө тулалдахабди.

— Зүб лэ даа. Зүгөөр үхэр буугай hомон манда багал даа. Улаан гвардиин отрядууд Питертэ бүридэжэ байна. Эдэниие зэбсэгжүүлхэ хэрэгтэй. Теэд зэбсэггүй байнабди. Нүхэр Атенков, бэрхэтэйшэг байдалтайбди.

Иигэжэ хөөрэлдэhэнэй удаа үхэр буугай hомон, юрын hомон тухай ама гаража шадаагүйб. Фронтдохи байдал тухай, солдадуудай hанал бодол тушаа, эдеэ хоол, зэр зэбсэг тухай Владимир Ильич hураа, hонирхоо агша hэн.

Гараха дээрэм анхаралтайгаар үшөө дахин намайе хараба. Минии хубсаhа хунар муушаг, тиимэ бирагүй байгааб. Сабхимни ангайшаhан, шинельни хахархай.

— Банида үсөөн ороно гүт даа?

— Юун тиимэ арга байха бэлэй, — гэбэб.

— Энэтнай муу бшуу. Энээндээ таанад өөhэдөө зэмэтэйт. Солдадуудтаа hанаагаа табиха, оролдохо ёhотойт. Хубсаhа хунар хомор байна. Тиимэ хадань тэдэниие халаха, хадхаха, юумэеэ угаалгаха хүдэлмэри эмхидхэгты. Хэжэ, бүтээжэ шадахагүй юумэеэ хүнүүдтэ бү найдуулагты, тиигээ hаа, этигэлгүй болохот. Бүтээжэ боломоор юумэеэ дары хэгты. Арад зоной этигэл найдабариие хүндэлхэ хэрэгтэй.

Владимир Ильичэй хэлэhэн эдэ үгэнүүд минии толгойhоо гарадаггүй. Агуу багшада муу хубсаhатай ерэhэндээ өөрыгөө хараадаг hэм.

Полкдоо ерэхэдэмни солдадууд намайе тойроод, добтолжо hалабагүй. Тиигэхэдэнь «бултыень банида оруулха, хубсаhаяа хадхуулха» гэжэ нүхэр Ленин захирба гэбэб.

Хубисхалша Питерэй түлөө тэмсэхысэ тэмсэхэбди гэжэ бултадаа шиидэ бэлэйбди. Энэ үгэдөө хүрөөбди.

Иигээд энэ хөөрөөн дүүрэбэ...

Тэрэ үе сагhаа хойшо дүшэ шахуу жэл үнгэрөө. Эды шанаан сагай үнгэрhэн хойно комиссар Атенковтой мүнөө дахяад уулзабабди. Энэ хүниие харахадаа, hомоной дариин утаатай сэрэгэй хүшэр хүндэ жэлнүүд, иимэ сагта үнгэрhэн залуу наhан hанагдана. Иимэ хөөрэлдөөнэй боложо байхада энэ таhалга соо хүнүүдэй олоор сугларhыешье обёороогүй байбаб. Радиокомитедэй түрүүлэгшэ намда үгэ үгэбэ. Өөhэдынгөө буряад партизанууд тухай хөөрэбэб. Хөөрэлдөөнэй hүүлээр комиссар минии хажууда ерээд:

— Шестов гээшэб гэнэ гүш? Иимэ нэрэтэй партизаниие юундэ hананагүй гээшэ биб... Али ондоо нэрэтэй ябаа hэн гүш?

— Тиигээ. Костя — уhанда тамарагша гээд намайе нэрлэгшэ hэн. Нэгэтэ моритоёо хамта эрьюулгэ руу орошоо бэлэйб. Энээнэйм түлөө намайе иигэжэ нэрлээ агша hэн.

— Тиимэ hэн шуу! Шамай таниналби. Иигэжэ уулзаха hэмди-и.

К. ШЕСТОВ,

Константин Васильевич Шестов үнинэй коммунист —1925 онhоо партиин гэшүүн, граждан дайнай жэлнүүдтэ Байгалай үмэнэдэхи партизануудай хүдэлөөндэ хабаадаhан хүн. Энээн тухайдаа ном бэшэдэг, Томск городто ажаhуудаг.

...УУ БАГШЫН ЗАХЯА

...бэл, зам харилсаае али hайжаруулха, энэ хи...экономическа холбоо ба...дхахэ, Сибириин про...стиин болон хүдөө ажа...кциие оронойнгоо аша...дуулха ябадал мүн гэ... Ленин тоолодог hэн.

...э харгы замай муу бай...энэ хизаарай экономи...араа гээгдэhэнэй нэгэн ...болоно гэжэ Ленин ...гаа. Харгы муутай бай...ээ олохон деревнинүүд, ...районууд түмэр замhаа, ...мышленностьhаа, ехэ ехэ ...хэдэн арбаад, хэдэн ...километрээр холуур бай... Мүн энэл шалтагаанhаа Сибириин асари ехэ баяшаглагдангүй миин хэб... Ленин хадаа Сиби...баян районуудые харгы ...гаха үүсхэл гаргаа hэн. ...тэ далайн зам харилсаа ...тухай hанамжые Ленин ...дэмжэhэн юм. Тиимэ ...риин хойто районуудые ...ехэ үүргэтэй байгаа. ...түмэр замые болон ...hэргээн хүгжөөхэ гээ...бликымнай гол шухала ...дай нэгэниинь мүн» ...оной мартда Сибрев...телеграмма эльгээхэдээ, ...hан байна.

...Сибирь оромнай зам ...ар hайншье hаа, энээ...hайжаруулха тухай, за...жаагаар тус хизаарые ...ха тухай Ленинэй заа...коммунизмын материаль...ехэ үндэhэ hуури бай...үедэшье хүтэлбэрилхы ...ртай байха юм.

...хүдөө ажахыгаа хүг...ха ехэ арга боломжотой ...В. И. Ленин тоолодог ...Сибирьтэ мал ажал, га...лан түргэнөөр хүгжөө...хэ, мүн эндэ тон ехэ ...р ашаглахада болохо, ...ска наука, техникын ...уудые үргэнөөр хэрэг...бии гэжэ Ленин харааг бэлэй.

...долой асуудал шиидхэхэ ...орооhо таряа газаа...дахаа зорилгоор нөөсэ ...тухай хэлэхэдээ, Ле...Сибириин хүдөө ажа...хэ шухала гэжэ Соведүүдэй VIII съезд дээрэ тэмдэглээ hэн. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар мүн Зүүн Сибирьшье, тусхайлан хэлбэл, Хакасско-Минусинска район ехэ арга боломжотой гэжэ В. И. Ленин тоолодог hэн. Энэ райониие Ленин «Сибириин Итали» гэжэ нэрлэдэг байгаа.

Имагтал социализм хадаа хүдөө ажахын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые ехээр хүгжөөхэ арга боломжо олгохо юм гэжэ В. И. Ленин hургадаг бэлэй. Сибириин таряашадые социализмын замда оруулха тухай асуудалда Ленин мүн лэ ехэ анхарал табидаг байhан.

Ленинэй кооперативна түсэбэй бэелүүлэгдэhэнэй ашаар Сибирь оромнай тон хүгжэнги хүдөө ажахытай хизаар болонхой. Сибириин хүдөө нютагуудай түхэл янзань үндэhөөрөө хубилаа, соёл болбосоролынь угаа ехээр хүгжөө. Сибириин газар дайдые ашаглаха тухай Ленинэй заабаринуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ шэнэ газар ашаглалга тон шухала шатань болоно. Шэнэ, боро газар ашаглаhанай үндэhөөр Баруун, Зүүн Сибириин районуудай тарилгын талмай hүүлшын арбан жэл соо аяар 10 миллион гектараар ехэ болоо. Мал ажалай продукци мүн лэ ехээр абтадаг болоhон байна.

Хүдөө нютагуудта городуудай зүгhөө туhа хүргэхэ тухай Ленинэй заahан захяа заабаринууд мүнөө бүришье ехэ удха шанартай болоно. Юундэб гэбэл, хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ асуудал шиидхэлгэдэ, хүдөө нютагуудта коммунизмын материальна үндэhэ hууриие батадхалгада, хүдөөгэй зоной соёл культурые саашадань дээшэлүүлгэдэ социалис промышленностиимнай, хүдэлмэришэн ангиимнай үүргэ ехэ.

Сибириие социалис ёhоор шэнэдхэн хүгжөөхэ хэрэг национальна асуудал шиидхэлгэтэй, тэндэхи зоной өөhэдынь национальна гүрэнүүдые байгуулгатай холбоотой гэжэ В. И. Ленин тоолодог hэн. Ленинэй заабаряар, үүсхэл оролдолгоор Сибириин арадууд өөhэдынгөө автономито республиканuудтай, областьнууд, округуудтай болонхой. «Зүүн зүгэй арадуудай hуудаг газарта РКП(б)-гэй зорилгонууд тухай асуудалаар РКП(б)-гэй ЦК-гай тогтоолой проектые» Ленин 1920 оной октябрьда бэшэhэн байна. Автономито эмхи зургаануудгүй үндэhэ яhатанай республиканuудта, тэрэ тоодо Сибирьтэ, эгээн түрүүн хальмагууд болон буряад-монголнуудта зохихо тодорхой эрхэ байдалые хараадаа абажа, автономи хангаха ёhотой гэжэ Ленинэй бэшэhэн тус документ дотор дурадхагдаhан юм. Сибирьтэ совет автономи байгуулха тухай Ленинэй үзэл сурталай бэелүүлэгдэhэнэй ашаар буряадууд, яхадууд, хакассууд, эвенкнүүд, ханты, манси, алтай, тува мэтын арад үндэhэтэн өөhэдынгөө национальна гүрэнүүдтэй болоhон байна. Энэ хадаа үндэhэ яhатанай адли тэгшэ эрхэтэй, хани харилсаатай байха тухай Ленинэй политикын илан мандаhанай үрэ дүн болоно. Энэ хадаа Октябриин революциин зоригжуулан бодхооhон Сибириин арадуудай ажабайдалда тон ехэ түүхэтэ удха шанартай хэрэг мүн. Совет арадуудай өөhэдынгөө национальна гүрэнүүдтэй болоhон баримта хадаа национальна асуудалаар ленинизмын үзэл сурталай бодото дээрээ бэелүүлэгдэhые эли тодоор харуулна. Өөhэдынгөө гүрэнтэй байхадаа, республиканууд, областьнууд болон округуудай ажалшад коммунизм байгуулгын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ улам эдэбхитэйгээр оролсоно, үйлэдбэрилгынгөө хүсэнүүдые бүри түргэнөөр хүгжөөнэ.

Холын газарнуудай байгаалиин баялигые ашаглахын тула хүн зоноо оронойнгоо газар дайда дээрэ зүбөөр хубаарилан байлгаха гэжэ Ленин заадаг байгаа. Социалис обществын үедэ хүн зон бүхы орон соогоо адлишуугаар хубаарилагдан hууха ёhотой гэжэ Ленинэй хэлэhэниинь хото, хүдөөгэй хоорондохи илгаае зайсуулха тухай марксизмын hургаалай шухала зүйлынь болоно.

Сибирь мэтын үргэн ехэ дайдада хүн зониие удаа дараалан эльгээжэ байгаагүй hаа, обществын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ зорилгоор байгаалиинь ехэ баялигуудые амжалтатай hайнаар ашаглахын аргагүй гэжэ Ленин хараадаа абадаг hэн. Сибириин баялигые ашаглаха тухай асуудал табиха зуураа, Ленин энэ дайдада хүн зониие олоор эльгээхэ ёhотой гэжэ заадаг байгаа.

Тиин В. И. Ленин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хубаарилгын асуудалые тус хүсэнэй гол шухала хубинь бологшо ажалша зоной зүбөөр хубаарилагдан хүдэлмэрилхэ асуудалтай холбодог hэн.

Шэнэ газарта нүүжэ ерэhэн хүнүүдтэ тон анхаралтайгаар хандаха, гэр байратай болоходонь тэдээндэ туhалха ёhотой гэжэ Владимир Ильич заадаг байгаа. Тиин Сибириин районуудые шэнэдхэн хубилгадаг хүнүүдтэ Совет гүрэмнай шухала бүхы эрхэ байдал хангахай. Колхоз, совхозуудта ажаллахаар ондоо тээhээ нүүжэ ерэhэн хүнүүдтэ таарамжатай hайн ажал хүдэлмэри олгохоhоо гадна, тэдээндэ хүнгэлэлтэ, урьhаламжа үгэдэг, шэнэ гэр байраар, бууса шадарай газараар, үхэр малаар гэхэ мэтэшэлэн хангадаг байна.

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй тон түргэнөөр хүгжэхэтэй хамта, Сибириин хүн зоной тоо нилээд олошороо. Зүгөөр Сибириин газар дайдые улам шэнэдхэн хүгжөөхын тула олон тоото машина, механизмуудhаа гадна, мүн ажал хэхэ хүнүүд үшөөл ехэ хэрэгтэй байна. Энэ хизаарай районууд шадамар хүдэлмэришэдөөр, мэргэжэлтэдээр үшөөл дуталдана. Энэ талаарнь хаража үзэхэдэ, оронойнгоо хүн зониие зүбөөр хубаарилха тухай, Сибирь тээшэ хүнүүдые эмхи гуримтайгаар эльгээхэ тухай Ленинэй hургаал мүнөөшье шухала удха шанартай.

Тобшолон хэлэхэдэ, В. И. Ленинэй зохёолнууд дотор Сибириие социально-экономическа болон соёл культурын талаар хүгжөөхэ тухай, тэндэ национальна гүрэнүүдые байгуулха тухай тон шухала hургаал заабаринууд бии байна. Сибириие экономическа, социально-культурна талаарнь хүгжөөхэ тушаа гол шухала асуудалнуудые, урдань гээгдэнги байhан энэ хизаарые бүхы талаарнь түүхын богони болзорто түрүү зэргэдэ гаргахаhаа гадна, мүн СССР-тэ коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулгын шиидхэхы район болгохо асуудалнуудые В. И. Ленин Коммунис партиин, Совет гүрэнэй, Сибириин ажалшадай үмэнэ шухала зорилго болгон табиhан байна.

Б. САНЖИЕВ,

түүхын эрдэмэй кандидат.

ТАСС-ай МЭДҮҮЛГЭ

Принц Суванна Фумын толгойлдог Лаосой национальна нэгэдэлэй коалиционно правительствые унагааха зорилгоор Ку Прасит Абхай түрүүтэй бүлэг хархис генералнууд болон офицернүүд Лаосой ниислэл Вьентьянда апрелиин 19-дэ сэрэгэй урбалта хэхэ hэдэлгэ гаргаа.

Энээнтэй дашарамдуулан доро дурсагдаhан мэдүүлгэ хэхээр ТАСС түлөөлэгдэбэ.

Лаосой баруунай үзэл хэтэрмэ ехээр баримталдаг хархис этэгээдүүдэй зүгhөө урбалта хэхэ hэдэлгэ гарганhые Женевскэ хэлсээнүүдтэ сэхэ халдан ороhон ябадал, дотоодын политическэ асуудалнуудые амгалан ёhоор гуримшуулгые таhалдуулха, Лаосые дахяад граждан дайнда татан оруулха эрмэлзэлгэ болоно гэхэhээ ондоогоор сэгнэжэ болохогүй байна. Лаос бэеэ даанхай, амгалан ёhоной, бэеэ абанги гүрэн байха гэhэн уласхоорондын дүрим Женевскэ хэлсээгээр тодорхойлогдоhон байгаа.

Коалиционно правительствын байгуулагдаhанhаа, Женевскэ хэлсээнэй баталагдаhанhаа хойшо хоёр шахуу жэл үнгэрөө. Лаосой амгалан ёhоной, бэеэ абанги политика бэелүүлгэдэ, ниитэ оронойнгоо шухала зорилгонуудые гурбан политическэ талын хоорондо хэлсээ хэжэ, амгалан ёhоор шиидхэлгэдэ Лаосой баруунай үзэл баримталдаг хархис этэгээдүүдэй бүлэг энэ үе соо угаа нэтэрүүгээр эсэргүүсэлтэ үзүүлдэг байгаа. Тиихэтэй хамта баруунай үзэл баримталдаг бүлэглэлэй зэбсэгтэ хүсэнүүд Женевскэ хэлсээнүүдые сахингүйгөөр зарим баруун гүрэнүүдэй зүгhөө үгтэhэн сэрэгэй туhаламжые хэрэглэжэ национально-патриотическа хүсэнүүдтэ добтолго хэдэг байгаа.

Лаостохи оршон байдалые hайжаруулха, гуримшуулагдаагүй асуудалнуудые хэлсээ хэжэ шиидхэхэ зам олохо зорилгоор бэеэ абанги байхые хүсэгшэдэй ударидагша премьер-министр принц Суванна Фумын, Нео Лао Хак Сат партиин хүтэлбэрилэгшэ премьер-министрэй орлогшо принц Суфанувонгын зүгhөө нэгэтэ бэшэ гаргаhан оролдолгонууд баруунай үзэл баримталдаг хүсэнүүдэй саг үргэлжын эсэргүүсэлтээр таhалдуулагдадаг байгаа. Гурбан политическэ бүлэглэлэй ударидагшадай энэ оной апрелиин 17—18-да Кувшинануудай нугада болоhон hүүлшын уулзалгын үедэ мүн лэ иимэ ушар тохёолдоhон байна. Энэ уулзалга принцнүүд Суванна Фумын, Суфанувонгын үүсхэлээр болоhон байгаа. Тиихэдэнь баруунай үзэл баримталдаг бүлэглэлэй ударидагша Фуми Носаван хадаа орон доторхи байдал hайжаруулгада, коалиционно правительствын дахяад hаадгүйгөөр ажал ябуулгаяа эрхилдэг болохо хэрэгтэ туhалха зорилгоор хамтын шиидхэбэри абахаhаа үнэндөө арсаhан байха юм. Энэ хадаа Женевскэ хэлсээнүүдтэ болон Лаосто амгалан ёhоной гуримшуулга хэхэ хэрэгтэ элитээр добтолон орохо дохёо хархис сэрэгэйхидтэ боложо үгэhэн байна. Лаосhоо абтаhан мэдээсэлнүүдэй ёhоор сэрэгэй урбалта хэхэ hэдэлгын буруу hүрэhэн байгаашье hаань, энэ ушар Лаосой арадые, амгалан ёhоной, бэеэ абанги Лаосые байгуулха гэжэ эрмэлзэдэг бүхы хүнүүдые hэргылүүлэнгүй байжа шадахагүй болоно. Амгалан ёhоной, бэеэ абанги Лаосто дурагүйлхэдэг орон доторхи, мүн тэрэнэй газаа тээгүүрхишье этэгээдүүдэй бэеэ даанхай, бэеэ абанги, эбтэй эетэй байха замhаань Лаосые болон тэрэнэй арадые хадууруулхабди гэжэ найдаhан зангаараа байhыень Лаосто болоhон hүүлшын ушарнууд харуулжа үгэнэ.

Женевскэ хэлсээнүүдые болон Лаосой асуудал амгалан ёhоор шиидхэлгые таhалдуулха гэжэ оролдоhон хархис хүсэнүүдэй ябуулгые Советскэ правительство буруушаана. Принц Суванна Фума түрүүтэй Лаосой коалиционно правительствые, Женевскэ хэлсээнүүдэй ёhоор орон дотороо амгалан байдал хангахын, эблэрэн үгэеэ ойлголсохын тулада гаргадаг хүсэлэл оролдолгыень дэмжэжэ байhан тухайгаа Советскэ правительство мэдүүлнэ. Женевскэ хэлсээнүүдэй ёhоор өөhэдтөө даажа абаhан уялгануудаа наринаар, шууд сэхээр дүүргэхыень тус хэлсээндэ гараа табиhан бүхы оронуудые Лаосой асуудалаар болоhон Женевэдэхи хэлсээнэй хоёр түрүүлэгшэнэрэй нэгэн байhан Советскэ правительство уряална.

Эб найрамдалай, өөрынгөө национальна бэеэ даанхай байдалые бэхижүүлхын түлөө тэмсэжэ байhан арадуудта хододоо талархадаг Советскэ Союз хадаа амгалан ёhоной, бэеэ абанги, бэеэ даанхай Лаосые байгуулхын түлөө хэжэ байhан үнэн зүб тэмсэлдэнь Лаосой арадта урда мэтэ али бухы дэмжэлгэ үзүүлхэ.

Прагадахи В. И. Ленинэй музей

Дурасхаалта газар

Совет улад зондо онсо һайханаар дурсагдадаг газар тээшэ зорибобди. Тэрэмнай Ленин багшын нэрэ түрэдэ хабаатай байшан юм. Манай Совет ороной һуури табигша Владимир Ильич Ленин энэ Прага городто ехэ дуратай байгаа. Урдань хада эмиграциар ябахадаа, эндэһээ бүхы партиингаа хэрэг хүтэлбэрилэн, Прага городто нилээдгүй удаан ажаһуугаа бэлэй. Тиигээд лэ нэгэ бэшэг соогоо энэ городто дурлаһанаа, чех хэлэ һуража байһанаа, сливэтэй кнедлигые эдиһэн тухайгаа дуулгаһан гэдэг. Ленин нэтэ хүдэлмэришэ хүнэй бүлэдэ байрлаһан юм, ехэл юрынхеэр хубсаланхай, ондоо нюуса нэрэтэй юумэ ябадаг һэн. Тэрэ тон гүнзэгы конспирацида, партияа улам бүри бүхэжүүлхын тулада пражска конференциие бэлдэжэ байгаа...

Автобуснай Гибернскэ үйлсын долоодохи номерой, гурбан дабхар гэрэй ойро ерээд тогтобо. Тэрэ хажуугаархи байшангуудһаа балай ондоо бэшэ гэр. Гансал үүдэнэйнгээ газаа улаан мемориальна самбартай. Тэрээн дээрэнь: «Энэ гэр соо 1912 оной январиин 19—30-да РСДРП-гэй зургаадахи пражска конференци үнгэрөө. Тэрэнэй түрүүлэгшэ Владимир Ильич Ленин байһан юм» гэжэ һылээтэй.

Зосоонь яла сала. Улаан торгон портьеранууд. Ута ковёр-харгынууд дэлгээтэй. Музейн хүдэлмэришэд бидэниие ехэл баяртайгаар угтанад. Тэдэнэр совет зонуудые илангаяа ехээр хүндэлнэ гэжэ харааб. Зулгыхан басаган-гидынь ута указка баринхай, уһан ород хэлээрярижа захалба:

—Таанад һайн мэдэнэ бээзт даа. Ородой нэгэдэхи революциин һүүлээр России Социал-Демократическа партиие хажар хатуу реакци үгы хэхэ гэжэ оролдоо. Гадна анхан партиин гэшүүд байһан аад, һүүлдэ буруу номнолтой болоһон оппортунистнууд тэдээндэ туһа хүргэлсэжэ ороо. Тиигэхэдэнь тэдэ меньшевик-этэгээдүүдые хажуу тээшэнь хамуурдан хаяад, энэ конференци дээрэ бодото большевик парти байгуулагдаха ёһотой байбэ.

Зургаадахи пражска конференцидэ оройдоо хорин табан делегадууд хабаадаа юм. Тэдэнэр удаахан суглаа хэжэ, партиингаа түүхэдэ тон ехэ удха шанартай тогтоолнуудые абажа, РСДРП(б) бии болгоо. Большевик партиингаа шэнэ Центральна Комитедые һунгаад, тэрэнэй гэшүүдээр: Ленин, Свердлов, Орджоникидзе, Спандарьян, Голощенков болон бусад ороһоо юм.

Тэдэнэй портредүүдые, элдэб шухаг фотодокументнүүдые болон бусад материалнуудые харан, бидэнэр нэгэ таһагһаа нүгөөдэдэнь орон субанабди.

—Энэ манай эгээл дурасхаалта таһаг. Эндэ тиихэдэ пражска конференци болоһон юм. Тэрэнэй ханануудынь оло дахин Владимир Ильич Ленинэй элидхэлые шагнаһан байха,—гээд, басаган омогтойгоор үгэлөөд, бидэниие дахуулан, нүгөө таһаг уруу оруулба.

Гэрэй дээдэ дабхартань конференциин болоһон залынь хуушан түхэлөөрөө түхеэрэгдэнхэй. Тэрэ ямар нэгэ һургуулиин класс шэнги хоёр сонхотой жаахан таһаг. Буландань байһан этажеркэ дээрэ научна коммунизмын үндэһэ һуури табигша Карл Марксын бюст табяатай. Ойронь номой үндэр шкаф, президиумэй стол, наагуурнь дүрбэн столнууд бии.

—Имэл даа...—гээд, басаган бэшэ юумэ хэлэнэтүй.

Теэд эндэ олон юумэ дуугарһанайшье улүү. Хамаг юумэн хуу ойлгосотой шэнги. Бултааран хүдэлэнгүй зогсонобди. Имэ нангин домогто таһаг соо байд гэхэ дуран хүрэнэ.

Уран зохёолшын дэбтэрһээ

Тэндэһээ гаража ябахадаа нэгэ уран зохёолшомнай асууба:

—Тиигэхэдэ конференциин болоһые мэдэхэ хүн эндэтнай үгы гээшэ гү?

—Байһан юм. Нэгэ социал-демократ хүн пражска партийна комитедэй даалгабаряар тус конференциие техническэ талаар бэлдэлсээ. Тэрэ болбол энэ музейе бии болголсогшодой нэгэн—Исахим Гавлена гэдэг һаяхан наһа барашоо...—гээд, басаган харюусана.

«Исахим Гавлена». Би тэрээн тухай дууһаһан байнаб. Арбан долоон жэлэй саана манай Улаан-Үдэдэ гараһан «Буряад-Монголой залуу уран зохёолшод» тэһэн бишыхан согсолбори соо тэрээн тухай уншаа һэн хаб. Чехословакиин газарта дайгаа дүүргээд, ниислэл хото Прагыень сүлөөлэлсөөд ябахадаа, зорюута Гибернск бэдэрэн ерэжэ, энэ гэр соо Ленин багшые һайн таниха нэгэ чехтэй уулзаһан тухайгаа гвардиин майор Очиров бэшэһэн юм. «Пражска конференциин болоһон гэр соо» гэжэ тэрэнэй очеркдонь имэ нэгэ эпизод бии: «Тиигэһээр байтарнай хаанаһаашьеб буурал толгойтой, сагаан һахалтай, үндэр бэетэй, юрэ хүнгэн янзын нэгэ үбгэн гаража ерээд, урдамнай зогсожо, тархяа дохин, бидэнтэй мэндэшэлэлсэбэ. Энэ Исахим Гавлена гээшэ. Энэ үбгэн хадаа 74 наһатай юм.

Бидэнэй дурадхалаар Гавлена хөөрэжэ захалба:

—Эндэ газетэнүүдые тараадаг газар байһан юм. Редакцида ходо уладай дүүрэн байдаг хаданъ, конференциин делегадуудые хүн зон обёорногүй бэзэ гэжэ һанаа һэмди. Газаа тэрэ модонуудые харана гүт? Тэндэ сэсэрлиг, ресторан байһан юм. Тэрэ ресторанһаа холо бэшэ «Ягаан зал» гэжэ бии һэн. Тэндэ делегадууд эдеэлэгшэ бэлэй. Эдеэлхэсэ ошоходоо нюуса харгыгаар ябадаг байгаа. Тиигээд ресторанда эдеэнь кельнер асардаггүй, өөһэдынь нүхэд асардаг һэн. Ленин вокзал шадархи хүдэлмэришэдэй районда «Татра» гостиницада байрлаа һэн. Ажалша зоной хажууда байхадань өөртэнь аятай байдаг һэн ха.

Тэрэ үбгэжөөлнай бодолойнгоо гүнзэгы оёорто хадагалан үлөөһэн нангин юумэнүүдые уудалан гаргахаяа һанаһан шэнгеэр түр дуугай болобо. Бидэнэр тэрэ үбгэниие гэтэшоод, саашань хөөрэхыень хүлеэгээд байнабди.

Исахим Гавленые чех арад зон национальна герой шэнгеэр тоолодог. Имэ хүнтэй золгохо гээшэ ехэ һонин байгаа». Тэрээн тухай манай буряад хүнэй бэшэһэниинь ехэл үнэтэй.

Музейн хорёод зал соогуур ябахада олон юумэ һанаанда ороно. Тэрэ конференцидэ оройдоо хорин табан делегадууд хабаадаа. Энэ үнгэрһэн табин жэл соо коммунистнууд яаһан олон болооб?!

Харагты!..

Бүхы ханые эзэлһэн бүмбэрсэг дэлхэйн политическэ карта. Тэрэнэй хахадынь тооной социалис лагерь улайна. Тиихэдэ олохон оронууд социализмын замаар дабшана. Хари гүрэн лэ бүхэндэ коммунис, хүдэлмэришэнэй аха дүү партинууд бии болонги.

Чехословакиин Коммунис парти ехэ революционно үг үнгитай юм, мүнөө социалис гүрэнөө ударидан ябана. Тэрэнэй халаан—залуу үетэн түрүү зэргэдэ жагсанхай, эдир наһатай хүн бүхэн комсомолец болон ябадаг, энэ манайшье гид-басаганай сагаан нооһон свитер дээрэнь Чехословакиин комсомолой значок толорно. Энэ ленинскэ зал соо Прагын үхибүүд пионернүүдтэ абтадаг юм. Һүр жабхаланта оршон байдалда, гурбан үнгэтэ тугай ойро, зүрхэ буляама хүгжэм доро пионертэ абалган болодог. Эндэ үхибүүдэй галстук зүүжэ, гараараа салют үгэжэ, «хэзээдэ бэлэн!» гэжэ хэлэлгэн яаһан ехэ удха шанартай гээшэб?! Тэдэниие сэсэг набша барин вожатануудынь, багшанарынь, эхэ эсэгэнэрынь амаршалдаг. Эндэ пионер болоһон бүхы үхибүүдэй нэрэнүүдынь музейн алтан дансадань бэшэгдэдэг.

—Владимир Ильич Ленинэй Чехословакида байһан тухай номые манай чех журналист Иванов гэдэг бэшээ юм. Тэрэниие эндэһээ оложо уншахада болохо. Ехэл һонирхолтой юм...—гээд, гиднай хөөрэнэ.

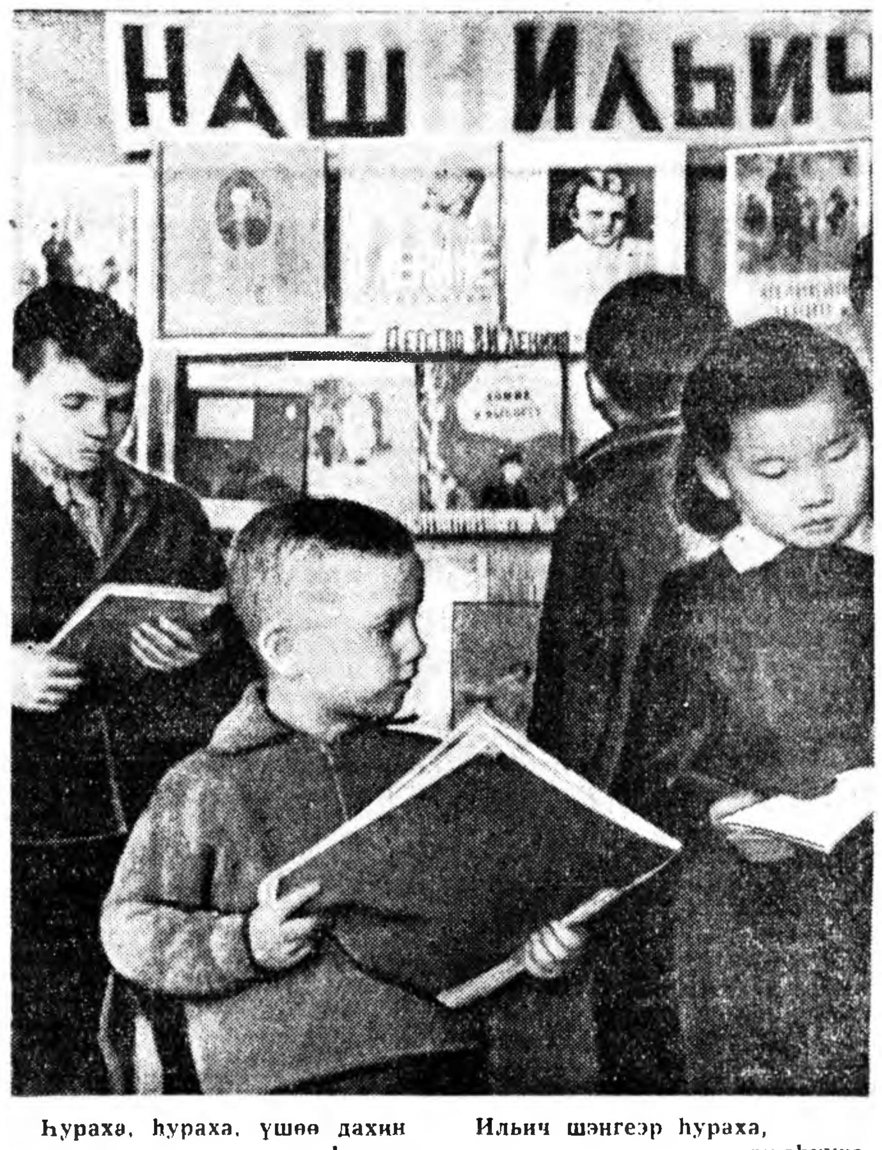
Удаань энэ музейн дурасхаалай дэбтэр харабабди. Зузаан хуудаһанууд дээгүүрнь олон зуугаад хэлээр бэшээтэй. Грек, лата, иероглиф алфавидуудаар таталуулан хай. Манай уран зохёолшод бултааран сугларжа, удаахан саг соо бэшэхэ юумэеэ зүбшэһэн хойноо, өөһэдынгөө һанамжые бэшэжэ, доронь гарнуудаа табибад. Юрэдөө, шадаал һаа хүн бүхэмнай оюун зүрхэнэйнгөө баярые уран шүлэгөөр мэдүүлхэ байха даа...

Һайн даа! Сарюун Чехословаки—энэ конференциин нютаг болоһон газар. Һайн даа! Алтан Прага—манай агуу эсэгые байрлуулһанайшни түлөө. Һайн даа! Хани нүхэд, энэ Владимир Ильич Ленинэй музейе имэ һайханаар тахижа байһандатнай...

—Танда баһа һайн!—гээд, басаган дохино.

Оройшог болоһон хойно бидэнэр тэрэ музейһээ гарабабди.

Ц-Ж. ЖИМБИЕВ.

Һураха, һураха, үшөө дахин һураха,
Һайхан гээшэнь багшын энэ захяагай!

Ильич шэнгеэр һураха, ажаһууха,
Нимэл хүсэл—бидэнэйшье зориг, тангариг.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Агуу ехэ багшын дурасха...

Дэлхэй дээрэ түрүүшын Совет гүрэниие байгуулагша Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 94 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололой уулзалга, хөөрэлдөөнүүд республика доторнай эдэ үдэрнүүдтэ боложо байнхай. Улаан-Үдын наймадахи һургуулиин пионернүүдтэ айлшаар ерэһэн революционер Пальщиков эдиршүүлдэ Ленин тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

— Би пролетариадай агуу ехэ вождь Владимир Ильич Лениниие хоёр удаа хараһан байнаб. 1917 оной намар Үбэлэй ордониие дайлан абахаар бэлдэжэ байхадамнай, Владимир Ильич маанадта ерэһэн юм,—гэжэ нүхэр Пальщиковай хэлэхэдэнь, эндэ сугларһан багашуул үгэ бүхэниинь алдангүй хадууржа абахые оролдоно.

В. И. Ленинэй үдэртэ зорюулжа агуу вождиин байһан балгаан түхеэржэ асарха гэһэн тусхай конкурс дур... сагдагша һургуулиин ... дунда тээсгэн соносхогд... һаяхан олохон һурагшад ... түхеэрэгдэһэн тиимэ бал... жэ асарһан байна.

Городой 29-дэхи һургу... Ленинэй түрэһэн үдэрые ... баяр ёһолол дээрэ олох... пионерэй эмхидэ абтаа, ... стүүдые зүүгээ. Мүн ... зорюулжа Ленинэй таһаг ... лида нээгдэнэ. Олон ... республикын хизаар ... хэ музейдэ орожо, экспон... раһан, һонирхоһон байна.

Мүнөөдэрһөө городой, ... ликын бүхы һургуулину... Ленинэй түрэһэн үдэртэ ... һан һайндэрэй жагсаал ... шуул Ленинэй нэрэмжэтэ ... эмхидэ абтаха байна. Т... хим һайнаар һурадаг аха ... һурагшад комсолой гэшүү... болонхой.

Сергей Васильевич Герасимов наһа б...

СССР-эй Уран зурааша‌дай союзай правлениин нэгэдэхи ... СССР-эй уран һайханай академиин бодото гэшүүн—совет элит... рааша Сергей Васильевич Герасимов наһа бараба. Тэрэ болбосор... ородой ёһотойл национальна уран зурааша байһан юм. Совет ар... байдал, оронойманай баатар түүхэ, түрэл нютагаймнай гоё һайх... ли —эдэ бүгэдые манай арад зоной һанал бодол, хүсэл эрмэл... лан харуулһан тэрэнэй ажал ябуулгын үндэһэ һууринь бай...

Коммунис парти, Совет правительство Сергей Васильевич ... вай габьяае үндэр дээрэ сэгнэһэн юм. Тэрээндэ СССР-эй арадай ... раашын нэрэ зэргэ олгогдоһон, мүн тэрэ Ажалай Улаан туга... хоёр дахин шагнагдаһан байна.

Сергей Васильевич олониитын ажал ябуулгада үргэнөөр ... байгаа. РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат, Эб найрамдал ... Совет комитедэй гэшүүн байһан юм.

Ленинскэ үдэрнүүдые аха дүү оронуудта үргэнөөр тэмдэгл...

ПРАГА. Агуу ехэ Ленинэй түрэһөөр 94 жэлэй ойе социалис Чехословаки үргэнөөр тэмдэглэбэ. Энэ гайхамшагта үдэртэ зорюулагдаһан баярай заседанинууд, үдэшэнүүд республикын городууд болон тосхонуудта эдэ үдэрнүүдтэ болоно. Чехословакиин коммунис хүдэлөөндэ үнинһөө хойшо хабаадагшад хүдэлмэришэдэй, таряашадай, залуушуулай үмэнэ үгэ хэлэнэ.

Советскэ Союзай Коммунис партиин түүхын алдарта хуудаһануудай нэгэн Прагын хүдэлмэришэдтэй холбоотой юм. В. И. Ленинэй хүтэлбэреэр ород большевигүүдэй зургаадахи конференци 1912 оной январь һарада эндэ болоо һэн. Урдын арадай байшан соо конференци хүдэлмэрилһэн байгаа. Мүнөө тэрэ байшан соо Ильичэй музей нээгдэнхэй. «Ленин Прагада» гэжэ документальна выставкэ эндэ һаяхан нээгдээ. Музейдэ орогшод тэрэниие һонирхон харана.

Ленинэй ойтой дашарамдуулан, хэдэ хэдэн лекцинүүдые музей эмхидхээ.

БУХАРЕСТ. В. И. Ленинэй түрэһөөр 94 жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулагдан, дэлхэйн пролетариадай вождиин ажабайдал болон ажал ябуулгада зорюулагдаһан конференцинүүд, литературна үдэшэнүүд Румынида үнгэргэгдэнэ.

«Дэлхэйн арадуудай искусство болон литературада Ленинэй образ» гэһэн темээр Бухарестда суглаан болоо.

Районуудай болон залуушуулай Культурын байшангуудта, румыно-советскэ хани барисаанай байшанда литературна үдэшэнүүд болон суглаанууд үнгэргэгдөө. Румыниин соёл культурын элитэ ажал ябуулагшад эдэ үдэшэнүүд болон суглаанууд дээрэ элидхэлнүүдые хээ.

В. И. Лениндэ зорюулагдаһан фильмүүд Бухарестын кинотеатрнуудта харуулагдана.

УЛААН-БААТАР. В. И. Ленинэй ажабайдал болон ажал ябуулга тухай лекцинүүд, хөөрэлдөөнүүд Монгол Арадай Республикын завод, фабрикануудта, малшадай холын байрануудта, госхозуудта, хүдөө ажахын хамтаралнууд болон эмхи зургаануудта эдэ үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэнэ. Агуу ехэ вождь тухай фотовыставкэнүүд оронай бүхы һуурин газарнуудта, олон предприятинүүдтэ, кинотеатрнууд, клубууд болон улаан булангуудта эмхидхэгдээ.

БЕРЛИН. Германидахи олон нютагууд В. И. Ленинэй нэрэтэй холбоотой юм. Унтер ден Линдендэхи немецкэ гүрэнэй библиотекын байшанда хадаатай дурасхаалай самбар Берлиндэ Ильичэй байһан тухай ГДР-эй ниислэлэй хүн зондо һануулжа үгэнэ: Маркс болон Энгельсын зохёолнуудые Ленин эндэ шудалһан юм.

Лейпцигтэ Владимир Ильичэй байһаниинь тусгаар шухала удха шанартай. Имагтал тэндэ «Искра» гэжэ ородой түрүүшын марксис газетые гаргаха хүдэлмэри Ильичэй, хүтэлбэреэр эмхидх... байгаа. «Искра» газетын ... шын номерой хэблэгдэһэн ... цигтэхи типографи мүнөө ... болгогдонхой. Хүн зон... тоодо гадаадын оронуудһаа ... айлшад, эдэ үдэрнүүдтэ ... илангаяа олоороо ороно. Энд... һон олон хүнүүд дурасхаа... гон тусхай ном, тэр... «Искрын» түрүүшын ном... (типографида хэблэгдэһэн) ... жо абадаг байна.

«Лейпцигер фолькцейтун... жэ газетын Лейпцигтэхи ... байшан соо гүрэнэй думы... шевик фракциин депутад... Владимир Ильич зүблөө ... һэн байгаа. Мүнөө энэ б... В. И. Ленинэй музей бол... хой.

Вождиин ажал ябуулга ... элидхэл, лекцинүүдые эд... музейн хүдэлмэрилэгшэд ... хэнэ, Ильичэй ажабайдал ... документальна фильмүүд ... лагдана.

(ТАС...

Аятайхан аяншалгын замууд уряална

Ажалшадай амаралтын үедэ

Зулгы зохид зунай саг ойртобо. Энэ үедэ республикымнай ажалшад ээлжээтэ амаралтадаа гаража, түрэл орон дотороо гү, али аха дүү —арадай демократиин оронуудай амжалта түйлалтануудтай танилсахаар аян замдаа түхеэржэ эхилэнхэй. Республикын ажалшад энэ жэлэйнгээ амаралтые хаана, хайшан гээд үнгэргэхэ дуратай байһанаа мэдүүлнэб гэһэн асуудалтайгаар манай корреспондент облпрофсоведэй физкультура, соёлой болон ажаһуудалай таһагые даагша Е. М. Жарковада һаяхан хандаһан байна.

Республикын профсоюзай совет жэл бүхэндэ аяншалагшадай путёвко эмхидхэжэ, арадай демократиин оронуудта эльгэдэг болонхой. Һүүлэй табан жэлэй туршада манай республикын ажалшад олохон оронуудай ажалшадай ажабайдалтай танилсаһан байна.

— Аяншалагшадай түрүүшын бүлэг ямар һараһаа аян замдаа мордохонь бэ?

— Республикын түрүүшын бүлэг аяншалагшад арадай демократиин оронуудай үзэсхэлэн гоё газарнуудтай танилсахаар май һарын һүүл багаар Венгри—Чехословаки гэһэн маршрудтайгаар аян замдаа мордохо болонхой. Эдэнэр аяншалгаяа Ужгородһоо эхилээд, Дебрецен город хүрэхэ, Эндэһээ аяншалагшад Венгриин ниислэл хото — Будапешт хүрэжэ, тэрэнэй хүгжэлтэ, ургалтатай танилсаха байна. Венгриин арадай стадион, музей, галерей харахынай һүүлээр, эдэнэр Балатон нуурай эрьедэ хоёр долоон хоногой туршада амарха болоно. Эндэһээ аян замаа үргэлжэлүүлжэ, Чехословакиин Братислав город хүрэхэ юм. Чехословакиин үзэсхэлэн гоё газарнуудаар — театр, музей, промышленна предприятинуудаар ябажа хараха, һонирхохо юм. Энээнэй удаа жэл бүхэндэ аяншалагшадай амардаг Чехословакиин аяншалагшадай түб — Высокие Татры хүрэжэ, хэдэн хоногой туршада амарха байна.

— Ээлжээтэ аяншалгада хабаадагшад ямар гүрэндэ ошохоор хараалагданаб?

— Энэ жэлэй аяншалга һара бури шахуу үнгэргэгдэжэ байха. Хоёрдохи ээлжээндэ Польшо — Чехословаки гэһэн маршрудтай аяншалга июнь һарада эмхидхэгдэхэ. Зунай зохид энэ һарада тудаһан аяншалагшад Львов городһоо Варшава хүрэтэр автобусоор ошохо. Эндэ хүрэжэ ерэһэн аяншалагшадтай польско-советскэ хани барисаанай бүлгэмэйхид уулзалга эмхидхэхэ юм. Польшо, Чехословакиин томо томо городуудтай 16 үдэрэй туршада танилсаһан эдэнэр дахинаа автобусто һуугаад, Львов город хүрэжэ ерэхэ байна.

— Аяншалагшад автобус, поездһоо гадна, ямар транспортаар ябажа шадахаб?

— Түмэр зам, автобус, самолёдоор аяншалхаһаа гадна, гол мүрэн, далай дээгүүр тамарха, сэнгэхэ дуратайшуулай хүсэл бэелүүлэгдэхэ. Дунай мүрэн дээгүүр тамарагшад Румыни, Болгари, Венгри, Чехословаки, Югослави хүрэтэр ошожо шадаха. Энэ аяншалгада хабаадагшад июниин хоёрто Измаил портһоо Эхэ оронаймнай ниислэл — Москва хото хүрэтэр аяншалха болонхой. Мүн зунай үедэ хоёр бүлэг аяншалагшад Болгари ошохо юм. Түрүүшын бүлэгэйхид июль һарада аян замдаа мордохо. Хоёрдохи бүлэгэйхид сентябрь һарада Болгари ошохо болонхой. Алиншье бүлэгэй аяншалагшад тус республикын городуудтай, промышленностиин хүгжэлтэтэй танилсаха байна. Нүгөөдэ аяншалагшад август һарада Румыни ошохоор хараалагдана. Эдэнэр Румыниин городууд болон үзэсхэлэн гоё газарнуудаар — Бухарест, Брашов, музей, курорт, амаралтын байшангуудта хүрэжэ, амарха, сэнгэхэ юм.

— Аяншалгын ондоо ямар маршрудууд бии болонхой хаб?

— Республикын ажалшад энэ жэлһээ түрүүшынхеэ Югослави ошохоор хараалагдана. Эдэнэр Белград, Загреб, Плитвицы, Опатио, Моблян гэһэн маршрудтайгаар Югослави соогуур айлшалха. Аяншалгын һүүлшын хэдэн хоногой туршада гол, нуурнуудай эрьедэ түхеэрэгдэһэн амаралтын байшанда хүрэхэ, амарха, театр, концерт хараха юм.

Арадай демократиин оронуудта айлшалагшадһаа гадна, үргэн уужам Эхэ оронойнгоо хото, городуудай үзэсхэлэн газарнуудаар ябажа хараха дуратайшуулда ... гаһаа дээшэ путёвко б... бэ. Тэдэнэй дунда Москва, ... град, Киев, Минск, Таллин, Вильнюс, Онежскэ, Ла... нуурнууд дээгүүр тамарха ... конууд бии.

Аяма хаяуун зунай үе... лай дээгүүр тамаржа ябаха... ды зохид, сэнгүү хүхюун ... гээшэб. Ажалшадай дура ... бэелүүлхэ зорилгоор аян... тиимэ путёвконууд бии бол... һон. Тэдэнэй нэгэн Хара ... дээгүүр тамаржа, Одессаһа... лээд Грузи, Осетиин мэдээ... уулын харгыгаар аяншалх... на. Мүн зунай үедэ аяншал... деэгүйшүүл намарайшье ... аятай зохидоор амаржа ... аргатай. Намартаа аянша... дай путёвконуудынь хаяа... цэнтээр хямдаруулагдаһан ... ха.

Байгша ондо эмхидха... аяншалагшадай маршруу... жэлнүүдэйхиһээ һонирхол... үнгэргэгдэхөөр түсэблэгдэө... мэһээ холын газар нютаг ... хараха дуратайшуул мүн... аяншалгада ошохо тухайн... тагай комитедүүдтэ мэдүүл... замдаа түхеэржэ эхилхэ ... бшуу.

Хилын саанаһаа

Бата нэгэдэлые харуулһан документ

ВАРШАВА, апрелиин 20. (ТАСС). Польшын партийно-правительственна делегациин СССР-тэ аяншалһан тухай советско-польско хамтын мэдүүлгые «Бата нэгэдэлэй, үгээ ойлголсолгын документ», «Шалгагдамал союз», «Бата бэхи союз, арадуудай аха дүүгэй хани барисаан» гэһэн гаршагуудтайгаар Польшын газетэнүүд мүнөөдэр толилоо.

Бүхы асуудалнуудаар Польшо СССР хоёрой нэгэн адли үзэл бодолтой байһаниинь манай оронуудта, мүн бүхы социалис хани нэгэдэлэй гүрэнүүдтэ, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ болон эб найрамдалай аша туһада шухала удха шанартай гээд «Штандар млодых» гэжэ газетэ бэшэнэ.

Польшо Советскэ Союз хоёрой хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон хоёр оронай хүтэлбэрилхы хүсэнүүд болохшо НОРП-гэй болон КПСС-эй нэгэн адли хүсэл эрмэлзэлтэй, нэгэн адли үзэл бодолтой, соёл сурталай талаар бата нэгэдэлтэй байһан ябадалда үндэһэлнэ гээд, «Глос працы» гэжэ газетэ заана.

Цейлоной компартиин VII съезд хаагдаба

КОЛОМБО, апрелиин 20. (ТАСС). Цейлоной компартиин VII съезд үсэгэлдэр хүдэлмэрээ дүүргэө. Партиин зорилгонуудые, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй асуудалнуудые Цейлоной коммунистнууд дүрбэн үдэрэй турша соо зүбшэн хэлсээ.

Пролетарска интернационализмын үзэл сурталда Цейлоной компартиин үнэн сэхэ байһые, марксизм-ленинизмын гол ёһонуудта үндэһэлэн, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые бэхижүүлхээр тэрэнэй шиидэнги байһые съезд харуулаа. КПК-гай хүтэлбэрилэгшэдэй һандаргахы ябуулгые буруушаагаа.

Цейлоной компарти хадаа социальна болон политическэ эрхын түлөө, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэг политическа бодото хүсэн болоо.

Пекинэй заабаряар Цейлоной коммунистнуудай зэргын нэгэдэлые, оронай нэгэдэмэл национальна хүсэнүүдэй нягта жагсаалые һуларуулха һэдэлгэ гаргаһан һандаргахы ябуулгахэгшэдые марксизм-ленинизмын хэрэгтэ харша гэжэ тоолоод, партиин зэргэһээ намнаһан Цейлоной компартиин ЦК-гай ажал ябуулгые һайшаагаа.

Цейлоной компартиин ЦК-гай шэнэ состав 25 хүнһөө һунгагдаа.

Даниин компартиин ЦК-гай пленум

КОПЕНГАГЕН, апрелиин 20. (ТАСС). Даниин компартиин ЦК-гай пленум апрелиин 18, 19-дэ эндэ болоо. Дэлхэйн коммунис хүдэлөөндэ тохёолдоһон байдалые, сентябрьда парламентын һунгалтын болохоёо байһанһаа уламжалан, орон дотор тохёолдоһон оршон байдалые, тэрэшэлэн дотоодын хэдэ хэдэн асуудалнуудые пленум зүбшэн хэлсээ.

Түгэсхэлэй үгэ хэлэхэдээ, КПД-гэй түрүүлэгшэ К. Есперсен иигэжэ мэдүүлээ. Дани хадаа НАТО-һоо гараха, нэгэдэмэл балтийска командованида хабаадалсаха аюултай ябадалһаа арсаха ёһотой. Немецкэ милитаризмын мэдэлдэ Даниин орожо эхилһые зогсоохо хэрэгтэй.

Дани хадаа бэеэ абанги замаар дабшаха, тиигэжэ буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгэһээ, милитаризмын ээрэхэлгэһээ өөрыгөө сүлөөлжэ шадаха байна гээд Есперсен онсолон тэмдэглэһэн байна.

Принц Суванна Фума сүлөөлэгдэбэ

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 20. (ТАСС). Лаосой коалиционно правительствын премьер-министр принц Суванна Фумые сарэгэй үймөө хэгшэдэй хүтэлбэрилэгшэд үсэгэлдэр арестовалһан байгаа. Тэрэ мүнөөдэр сүлөөлэгдөө гээд, Лаосой ниислэл Вьентьянһаа абтаһан мэдээсэлнүүдые үндэһэ болгон, ЮПИ агентство дамжуулна. Суванна Фума премьер-министрэй тушаалһаа буугаа гэһэн мэдээсэлнүүдые худал гэжэ Вьентьянда корреспондентнүүдтэй хөөрэлдэхэдөө тэрэ мэдүүлээ гээд агентство заана.

„Санди экспресс":

Н. С. Хрущев—эб найрамдалай түшэг тулгуури

ЛОНДОН, апрелиин 20. (ТАСС). Н. С. Хрущевой 70 наһа гүйсэһэнтэй дашарамдуулан бэшэһэн зүйлнүүд соогоо Англиин воскресенидэ гарадаг хэдэ хэдэн газетэнүүд тэрэниие гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша гэжэ тоолоно. Дж. Тэйлорэй статьяе «Санди экспресс» газетэ толилоо. Н. С. Хрущевые «Бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай гол түшэг тулгуури» гэжэ автор нэрлэһэн байна. «Хрущевой мэндэ байһан, эдэбхитэйгээр ябуулга хэдэг үедэ хэдэн олон арбаад жэлдэ үргэлжэлхэ бата бэхи эб найрамдал хангаха найдабари манайда бии» гээд Тэйлор бэшэнэ.

„Сохилтын хүсэнүүдтэ" эсэргүү тэмсэл

ПАРИЖ, апрелиин 20. (ТАСС). Эб найрамдалай тала баригшадай демонстрацинуудые Парижда хэхыень правительство хориһон байгаа. Энэ хорилтыень Франциин Коммунис партиин Центральна Комитет буруушаагаа. Атомна «сохилтын хүсэнүүдтэ» эсэргүүсэн, буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряахын түлөө апрелиин 26-да Париж шадарай Со һууриндахи парк соо үнгэргэгдэхэ ниитэ национальна демонстрациин амжалтые хүсэдөөр хангахыень өөрынгөө бүхы организацинуудые уряалан, ФКП-гэй ЦК хандалга толилоо.

Энэ ехэ демонстрациие «сохилтын хүсэнүүдтэ» эсэргүүсэн, буу зэбсэг хуряахын түлөө тэмсэлэй национальна комитет эмхидхэхэнь.

Мэдээжэ бүхэшүүлэй тулалдаан

«Һайн жээрэб тудаа, түгэсхэл хүрэтэр тулалдаха бологдобо»,—гэһэн хөөрэлдөөн спортсменүүдэй дунда болодог. Үгышье һаа, «муу жээрэб» тудаа. Спортын мастер-чемпионтой барилдаха болооб. Шүүгдэхэмни ха» гээдшье хөөрэлдэхэ ушар гарадаг. Нээрээшье, спортсмен бүхэн түрүүшынгээ уулзалгада илажа гарахые хүсэдэг гээшэ. Теэд орон, республика дотороо мэдээжэ болоһон спортсменүүдтэй абаһаар дайралдаха гээшэ тиимэшье бэлэн бэшэ байдаг.

«Буревестник» бүлгэмэй Центральна Соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө Москва хотодо апрелиин 9—13-най үдэрнүүдтэ болоһон бүхэнэрэй мүрысөөндэ хабаадалсахаар манай республикын түлөөлэгшэ Виктор Баймеев ошоһон юм.

Москвада болоһон тулалдаанай урда тээ Нальчик городто үнгэргэгдэһэн мүрысөөн тухай хэдэн үгөөр хэлэхэ хүсэлэнтэйбди. Эндэ Бухэросын студентнүүд сугларжа, хоорондоо мүрысэһэн юм. Мүрысөөндэ Дагестан, Хойто Осетиин, Красноярск, Казань, Новочеркасск, Чечено-Ингушай, Кабардино-Балкариин болон бусад дээдын һургуулинуудай спортын мастернууд сугларһан байгаа. Энэ мүрысөөндэ хабаадалсахаар ошоһон манай багшанарай институдай студент Виктор Баймеев бүхэшүүлтэй хүшэ шадалаа туршалсаһан юм. Виктор Баймеевэй шэгнүүртэн — спортын мастернууд Мусаев (Дагестан), Тарамов (Новочеркасск), Таймазов (Дагестанай АССР-эй хоёрдохи һуури эзэлһэн), Мумба (Сибириин технологическа институт), Гургенидзе, Кочиев (Хойто Осети) болон бусад барилдаанай яһала гоё һайхан техникэ харуулһан байгаа. Виктор Баймеев эдэ мэдээжэ бүхэнүүдтэй барилдахадаа, хоёрдохи һуури эзэлжэ, түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэ олоһон байгаа. Мүнөө Москвада болоһон ехэ тулалдаанда оронаймнай мэдээжэ 86 спортын мастернууд, 200 гаран нэгэдэхи разрядтайшуул сугларһан байна. Тэдэнэй дунда спортын габьяата мастер, СССР-эй, мүн дэлхэйн хэдэн удаа чемпион болоһон Александр Медведь хабаадалсаһан байгаа.

Буряадай АССР-эй түлөөлэгшэ Виктор Баймеевэй шэгн... дунда спортын мастер М... ван), 1962 ондо СССР-эй ... болоһон, спортын мастер ... Габсатаров (Алма-Ата), ... мастернууд Тарамов (Ново... Богородский (Кемерово), М... нов (Кабардино-Балкари), Г... ли (Тбилиси) болон бусад ... 46 спортсменүүд хоорондоо ... һан байна. Үетэн нүхэдтэй... даһан Виктор Баймеев Та... шүүжэ, Маляи, Богородский ... тэй тэнсэжэ, Габсатаровта ... жэ, юһэдэхи һуури эзэлһэн ...

К. БАЙ...

Редактор
Ц. О. ОЧИ...

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Ула... улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. ре...тора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата — ... отделов: сельскохозяйственного производства и пар... жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и ...ной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологи... —24-74, советского строительства и быта —34-93, ра... ров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и ... дов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при С... Министров Бурятской АССР

Н00096. Зак. № 371